

Tombol a hold

PETER MARSHALL

fine ●
selection

Peter Marshall

TOMBOL A HOLD

Fordította: Bányay Geyza

Könyvmolyképző Kiadó
Szeged, 2008

Írta: Peter Marshall
A mű eredeti címe: The Raging Moon
Fordította: Bányay Geyza

Eredeti kiadás: Random House Group
Copyright © 1964, 1966 by Peter Marshall

A borítót tervezte: Balogh József

ISBN 978 963 9708 41 9

®Aranytoll – A Könyvmolyképző védjegye

© Kiadta a Könyvmolyképző Kiadó, 2008-ban
Cím: 6701 Szeged, Pf. 784
Tel.: (62) 551-132, Fax: (62) 551-139
E-mail: info@konyvmolykepzo.hu
Felelős kiadó: A. Katona Ildikó

Műszaki szerkesztő: Balogh József
Nyomta és kötötte: Kinizsi Nyomda Kft., Debrecen
Felelős vezető: Bördős János ügyvezető igazgató

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli engedélye nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmilyen formában – akár elektronikusan vagy mechanikusan, beleértve a fénymásolást és bármilyen adattárolást – nem sokszorosítható.

Dianának

*Tombol a hold, viaskodom, de nem
a gőgösöké, amit éjszaka
csapzott lapokra írok, sem pedig
a felszálló halottaké, kiket
madárraj és zsolozsma rejt el;
csak a szeretőké, kik hunyt szemekkel
minden korok bánatát ölelik,
akiknek fizetségre nem telik,
nem is látnak, övék művészetem.*

*DYLAN THOMAS: Mesterségem
Tóth Judit fordítása*

ELSŐ RÉSZ

CSAPZOTT LAPOK

1

Nem a legfontosabb napja volt életemnek, de olyasmi. Július huszonnyolcadika, születésem óta a tizenhatodik, tizenhatodik nyaramon. Nedves nap, sötét nap. Nap, mely kora reggeltől törekeny esővel döföli-kalapálja felforgatott szobám ablakát. Kitartóan. Könyörtelenül. Eső az üvegen. Kopp-kopp-kopp. Az ablaktáblán. A fülemben. Kopp-kopp-kopp. Álommal küszködő agyamban.

Szadista egy nap.

Kinyitom a fél szemem. Fekszem, gyűjtöm az erőm. Kinyitom a másik szemem is. Szobám úszik, himbálózik, hunyorog rám. A szekrény, egyetlen jó, vasalt ruhám komor rejteke átleng a valóságba. A tegnapi ing az ágy szélén ráncos aggastyánbőrként siratja az elveszett keményítőt. Nem látom fekete-ezüst iskolai nyakkendőm, lent lesz a földön, nadrággal, melynek csonttalan lába halálos kínban tekereg. Az ágy alatt egész hete pucolatlan cipőm fuldoklik a szájába tömött, izzadt zoknitól. Később – aznap még, vagy a hét, vagy a hónap folyamán – rám csikorog anyám, sovány és bájtalan anyám szerelmetesen karistoló hangja, mint kés a bádagon:

– Te, Bruce! Mért nem ganajozod te ki magad után azt a бүdös szobát? Én torkig vagyok már vele!

Mrs. Pritchard, az anyám.

Piros pöttyeivel rám pislog szürke tapétám. Imádom és utálom ezt a zűr-tapétát. Én válogattam ki nagy fáradsággal, én ragasztottam föl a falra, és anyám azt mondta rá:

– Nem tetszik. Mért nem valami szép virágosat hoztál?

Apám azt mondta:

– Modern szemét!

És én azt mondtam:

– Vigyázz, meg ne ártson a megrázkództatás: a középkor elmúlt.

Ebből lett a zúr, mert apám szívesen képzele friss szellemnek magát, aki halad a korrallal. Friss szelleme egy-egy jégbe hűtött világosat rendel minden öt korsó barna után. Egyébként mélyen gyászolja, hogy oda a Birodalom és Accrington Stanley.

Apám. Mr. Pritchard. Van még egy bátyám is, Harold.

Piros pöttyök a szürke tapétamezőn. Fülelem érzékeny dobján kalapál az eső. Kopp, kopp, kopp, kopp, kopp. Ruhám szanaszét a padlón, ilyen állapotban csakugyan nem vehetem föl ma, életem egyik legfontosabb napján.

Becsukom a szemem, szemhéjam mögött nézem a sötétséget. Vörös, mint a tapéta pöttye. Örökre a szemhéj és a szembogár millimikronnyi közébe zárt vörös sötétség. Elalvás előtti, nyugodt, vörös sötétség.

– Bru-uce! Nézed az órát?

Ez a hang, ez a süvöltés mint beragadt sípú vonat robog föl a lépcső alagútján. Vörös sötétségem milliárdnyi káprázó, csiklandó, zajgó idegvégződésen porlik szét. Pizsamacsíkos karom a levegőbe lendül. Szemem fölkattan, s órák közli vele az időt. Az értesülés fölkúszik tompult agyamba. Húsz perccel múlt nyolc. De mi olyan izgalmas ezen a húsz perccel múlt nyolcon? Miféle rejtett értelmek van a kettesnek, a nullának meg a nyolcnak? Vagy ugyanennyi erővel a nyolcasnak, a nullának meg a kettesnek? Még mindig cseng a fülelem, mikor a vonatfüttyszerű hang már bele is sípolja a választ:

– Az utolsó nap is el akarsz késni?

Utolsó nap?! Jézus Krisztus! Ledobták az atombombát?! Nem. Valami földereng kába fejemben, valamiféle emlékezés túr bele tétova kézzel emlékezetem futóhomokjába. Iskola. A kutató ujjak tovább kaparásznak. Utolsó nap. Elmém ötletesen összetársítja a kettőt: az utolsó napot meg az iskolát.

– Megyek, anyám! – kiáltom, s azzal már bújok is ki csigatempóban az ágyból, hogy szétgombolyítsam ruhám egybegabalyodott csomóját.

A fontos napnak szinte minden percében esett az eső. Csöpögő percek ázott órákká nőttek. A csupa üveg, hosszú, hodály iskola szivacsként itta magába a könnyező órákat, átsajtolta, keresztülfacsarta a vizes napot felmosóröngy-folyosóin, tusoló-tantermein.

A mi reálunk, az Öreg Kollégium. Tizenegy éven felüliek számkivetettjeinek menekülttábora. Nem hordott benne más egyenruhát, csak a sok szürke hétköznapi. Mint valami előkelő gimnáziumnak, négy kollégiuma volt ennek a sznob tanintézetnek is: Scott, Fuchs (ezt mindig rosszul ejtették ki), Hillary és Tensing. Az egész épület ragyogott, mint a Salamon töke, csupa üveg, csupa hatásvadászat volt rajta minden. És aznap, csatagos tizenhatodik nyaramnak azon a csatagos napján hagytam el végleg kergette kerengőit. Egyévi késéssel, mert józan ész szerint búcsút kellett volna mondanom neki már tizenöt esztendőskoromban, de oktalan optimizmus tört ki az igazgatón, és bebeszélte elképedt szüleimnek, hogy letehetném az érettségit: ez mutatja, hogy az igazgatók nem éppen észlények. Dicsőségesen elhasaltam minden tantárgyból, aminek csak nekimentem. Ezzel iskolai rekordot értem el. A kisebbek megilletődötten mutogattak rám, és áhítattal súgták oda a haverjuknak:

– Nézd azt a fiút! Hét tárgyból ment neki, és mind a hétből elzúgatták!

Hát most végre itthagynom az Öreg Kollégium vicik-vacak kis világegyetemét, kilépek az életbe, a kenyérkeresők körének világegyetemnyi vicik-vacakja közé.

Hadd adjak személyleírást az Öreg Kollégium e közbámulatnak örvendő véndiákjáról, a tudományos fenékre esés e mintapéldányáról, erről az osztály-szamaráról, szájában örökre a tudatlanság kicsépzelt szalmájával! Ilyen látványt nyújtok, ha az önáltatásnak közvetlenül a tárgyilagos felszín alatti fehér alapozására tisztességes, reális színekkel festek:

Arc – kerek, fölötte előrehulló, fekete bozont, s e szőrzet másik vége a felső ajak fölött, a szájzug körül és kétoldalt, az állon sötétlik.

Szem – barna, és Maureen szerint gúnyosan mókás, meleg tekintetű. Amit később mondott, mikor szüzessége várát ostromoltam, nem érdekes.

Test – nyurga, kiböki a ruhát. Meztelenül szőrös. Az illúzió a vállat szélesnek, a csípőt karcsúnak minősíti. Az igazság az, hogy a váll szögletesen girhes, a csípő csenevész.

Láb – nagy.

Ez vagyok én. Bruce Pritchard. Itt születtem, ahol lakom, ebben a szutykos, szenes-vasas, nehézipartól nagy hasú városkában, Yorkshire gyalázatosan legyilkolt mezeinek e fekete sebében, e fog közt csikorgó, napot szűrő légtakaró alatt bágyadozó helységben. Kiálló, pipáló, égre pöfékelő kémények. Munkásegyletek, munkások és a bányába tartó, kora hajnali munkásbuszok. Acélművek, görcsös, vörös meddőtörmelék-halmok és az olvasztókemence szájából acélfogat húzó, düledt szemű fogászok. Micisapka és futball. Egyre szűkebbnek bizonyuló utcák, néhol – egy egészen más korból – macskakő burkolatot felejtettek itt, s az halottan a halott városi tanácstól várja ezután is az eltakarítás végtisztességét. Köpcös, régi házak, hórihorgas modernnek és végtelen számú ikerként sorakozó, egyforma bérkaszárnnyak. Rideg, szelíd, kegyetlen, jószívű város. Borzalmas, édes város, szépségesen ronda.

Barátaim az iskola udvarán gyülekeznek az esőben, fecsegünk az Öreg Kollégiumban töltött s az eljövendő évekről, melyeket nem ismerünk még, és mert nem ismerjük őket, jókat röhögünk rajtuk. Magzat-emberkék az iskolaudvar aszfaltméhében.

Johnny azt mondja:

- Négyig már guggolva is kibírjuk.
- Az este megint voltam annál az Ifjúsági Munkaközvetítőspacáknál – szólal meg Rolly.
- A kancsalnál?
- Annál. Fél szeme a cipőd glancán, a másik a frizurádon.
- Csak nem akarod nekünk beadni, hogy valami tűrhető ajánlott? – kérdezem. Fél éve rajtuk mulat az egész iskola, mert Rollynak semmi ingerenciája a munkavállaláshoz. Az Ifjúsági Munkaközvetítőspacák sorra fölkinálta neki az egész raktári készletét, aztán szép csöndben megháborodott.
- Azt gondolja, be tud hozni valami bukmékerirodába – közli Rolly. – De nem hiszem, hogy lesz hozzá kedvem.
- Létezik egyáltalán munka, amihez neked van kedved?

– Hát el tudnám éppen képzelni orvosnak magam – jelenti ki Rolly. – Napközben elbabráljatok a jó öreg sztetoszkóppal, éjjel meg a fiatal ápolónőcikkkel.

– A jog persze nem is érdekel – szólal meg Tony, az eszes, a jövődő fogalmazógyakornok. – Képes volnál beletörődni, hogy szürke orvos legyen belőled?

– Képes volnék – feleli Rolly. – Engem könnyű kielégíteni. Különb is rühellném magamon a jogtudósi parókát.

– Hát Bruce, a rettenthetetlen riporter? – fordul felém Tony. – Te mikor kezded?

– Két hét múlva – mondom. – Rettenthetetlen riportere leszek a helybéli születések és halálozások rovatának. Meg a zsúrokénak.

– Mi a fenét adtál be nekik, hogy fölvettek? Mert nagy lumen nem vagy, azt igazán nem lehet rád fogni.

– Hát a megbeszélésnél finoman elsiklottam a főiskolai tanulmányok fölött, s inkább azt hangsúlyoztam, hogy én voltam a kollégium hetilapjának főszerkesztője.

– Persze, mert más balek nem akadt!

– Erről bölcsen hallgattam. Sőt céloztam rá, hogy erős mezőnyben választottak meg.

– Megállj csak, egykettőre kiderül, hogy olvasni se tudsz! – biztat Rolly.

– Újságíró nem olvas, csak ír – duplázok rá a tréfára. Ebben a társaságban nem követhetem el azt a baklövést, hogy túlságosan lelkesedjem az állásoméért.

– Miért nem a Fleet Streetet szerencsétted inkább? – kérdezi Johnny. – A *Times*ék új szerkesztőt keresnek.

– Négyig már guggolva is kibírjuk.

– Kihúszom az első fizuig valahogy.

– Mennyit kapsz?

– Mi közöd hozzá?! – Íme, az első felnőttes titkolózás.

– Persze na, bocs. Bár nem akartam egyenest az adóhivatalba szaladni veled.

– Röpiüsz mindjárt, egyenest a kórházba, csak sokat járjon a szád!

– Na nézd! Egyeseknek máris fejükbe száll a hivatal!

– Már csak egy óránk van hátra.

Ha a világ rám néz azon az utolsó napon, lát egy fiút, aki boldogan hagyja ott az iskolát, örül, hogy vége a tintalevesnek, papírgaluskának. De ha a világ mélyebbre tekint, benéz a tetszetős, törékeny pánccél alá, ott valami kis riadalomfélét vesz észre. Megérti, hogy nagy tappancsokkal a legszívesebben rálépnék az idő farkára, és nem engedném tovább. De a világ épp mással foglalkozott, kisebb gondja is nagyobb volt annál, semhogy örökké varázsolja ezt az utolsó órát. Az idő átszordogált ennek a napnak rostáján is.

Csupa végső dolog napja volt. Az utolsó gyülekező. Harminc tanítvány az utolsó vacsora ebédjén, iskaróti Idő-Júdás elárult bennünket a kinti életnek gyermekségünk harminc ezüstpénzéért. Csak Leonardónk nem akadt, hogy vásznán lekapja az együtt ülőket. Így ez az utolsó vacsora már csak emlékezetemben él, azt pedig alaposan átluggatta azóta a nyű.

Végigjártuk aznap, az utolsó délután, az osztályokat. Láttuk bennük a megkopott, elfelejtett fekete táblát. Láttuk a kisiú-padokat. Nem fértünk beléjük, túl nagy, túl szőrös lett a lábunk. Mi már kint voltunk a világban, a világ fiai lettünk. Illetve tudtuk, hogy azok leszünk délután négykor.

Mindenki megszólalt aznap, az utolsó délután. Gondolatban hallottam őket, belső fülemmel.

Az osztályfőnökömet, amint beszél, elég sokat, walesi nyelven, és el-elkalandozik a tárgyától:

– Hát elválnak útjaink, mi? Beállunk a kereskedelem roppant nyüzsgésébe, igaz-e? Hogy újságíró? Ugyan! A *Clarion*nál? Húha! A szerkesztő barátom, együtt golfozunk. Megérem, hogy egyszer még a maga nevét olvasom a vezércikk kövérbetűs címe alatt. Vas-tagon szedett külön sorba: „Írta”... ahogy csak keveseknek jár az újságnál. Az lesz a nagy nap, fiú, azt a napot el nem felejtí egy-hamar! Na, sok szerencsét, fiatalember, lesz rá szüksége, meglátja. És mindig gondoljon arra, hogy csak Amerikában nyílik igazán tág perspektíva a természettudós előtt!

Hallottam barátaimat:

– Szóval fölvettek az itteni szennylyphoz? És érettségi nuku. Hű, papa! Megállj, rájönnek ám, mekkora marha vagy! A végén te szortírozod majd az apróhirdetést. Ja, maga iskolai lapot szerkesztett? Orrjás! Csak sajna, ég és föld a különbség diáklap meg igazi újság

közt, még ha ilyen kis nyamvadt is, mint a *Clarion!* Vedd tudomásul, hogy érettségi nélkül nem mehetsz sehova. Magyarázd a tulajnak, hogy te voltál minden idők legjobb balfedezete az Öreg Kollégiumban, ezenkívül három éven át iskolai krikettkapitány: kiröhög. Ez csak addig érdekes, míg suliba jársz. Amint kiteszed a lábad, szép emlék csupán, és a munkaadódat nem hatják meg a te szép emlékeid. Öreg hiba, ha valaki neki se megy az érettséginek, de neki rugaszkodni hét tárgyból, és elzúgni mind a hétből még nagyobb hibuci. Ezért szíhatod még sokszor a fogad!

Hallottam ellenségeimet:

– Még vallástanból se csúsztál át, hogy legalább pap lehess!

Anyámat:

– Ugye, nem valami jól fizetnek annál az újságnál? Pedig megkereshetnél heti tizenkét fontot, ha építkezéshez mész. Nem tudom, csak azt az egyet, hogy a mi családukból még senki se ment újságírónak!

Apámat:

– Mért nem tudtál te is valami rendes, értelmes munkát szerezni, mint Harold? Ő csinál valamit a két kezével. Az öröm, igazi öröm. Kifaragni valamit: emberhez illő munka. De hogy mire jó szavakat nyomtatni az újságpapírosra, amit másnap célszerű darabokra tép és úgy használ a másik? Hogy mi öröm lehet abban?

Haroldot, a bátyámat:

– Minden kelendő író kezdte valahol, papa. Ki tudja, hátha Bruceban is ott lappang a nagyság csírája, s egy szép nap akkora virág nő ki belőle, hogy mindannyiunknak leesik az álla. Nem valószínű, de hátha.

És az igazgatót azon az utolsó, délelőtti ünnepélyen, amint oly egyszerű, mint valami rojtos-bojtos, kacskaringós imádság, s oly fennkölt, mint holmi talárban feszengő istendicsőítés:

– E nyári délelőtt búcsúunk ama felsős növendékeinktől, akiknek tanideje az Öreg Kollégiumban már letelt. Gyarapodtak nálunk tudásban, és most, amidőn kilépnek az életbe, reméljük, sok kedves emléket visznek magukkal. E fiúkat arra figyelmeztetem, hogy a nevelés, amelyet itt kaptak, pusztán alap: nekik kell rá jó, hasznos életet építeniük. Az éjjel több növendék felmászott a tornaterem tetejére. Felhívom őket, hogy az ünnepély után önként

jelentkezzenek az irodámban. Ha nem, az egész iskolát fogom megfenyíteni! De remélem, lesz becsület az illetőkben! Imádkozzunk!

Az utolsó délután bendője nagyra tágult, napokkal telt meg. Benne volt az évenkénti mezei futóverseny napja, amelyen én nyerhettem volna, ha nem sétálok csak a pályán; benne volt az a nap, amelyen futball közben bokámat törtem; az a nap, mikor az osztály kivonult a yorkshire-i nagy parádéra; az a nap, melyen ötvenháromszor találtam el hibátlanul a lécet, a matematikatanárunk pedig hétszer dobott rosszat egymás után; az a nap, mikor Morgant a sporttelepi öltözőben találták egy lánnyal, akin nem volt blúz, és Morgant az egész iskola irigyelte bűnéért, pedig megvesszőzték érte; az a nap, melyen a vegytanárunk úgy csukódott össze, mint valami rosszul sikerült kísérlet, és ott halt meg a laboratórium padlóján, miközben mi borzadva figyeltük a megtorpant időt; az a sportünnepély, amelyen megnyertem a mérföldes futást, és pont az igazgató feleségének lábánál rókáztam el magam; az a nap, mikor kiadták, hogy kötelező az iskolai sapka, mégse hordta senki; a szünet utáni első, végtelenül hosszú nap; az a nap, amelyen fölvettek a *Clarion*hoz újságíró-gyakornoknak; és az a nap, amikor utoljára vagyok növendékként az Öreg Kollégiumban.

Az a délután megtelt életem e sok-sok napjának friss emlékezetével. Négy óra. Most.

A bádog toronyóra négyet üt. Tizenkét bádogszám, két bádogmutató. A nagymutató a tizenkettesen, a kismutató a négyesre vet árnyékot. Nem látszik a négyes, de megvan. A mutatók elértek oda, ahová négy esztendeje igyekeztek. Azok a fáradhatatlan bádogmutatók legyűrték diákéveimet: mindig is tudtam, hogy egyszer csak le fogják gyűrni. Ez a mutatók végső állása. Számomra. Ezt nekem mutatják. Mars vissza, ti bádogdögök, vissza egy órával, egy évvel, egy élettel! Hiába beszél nekik az ember. Forduljatok vissza, vissza, vissza, vissza! Süketek.

Egy perccel múlt négy.

Hát így történt, így, igen.

Egy szegénynegyedi utcában laktunk. A helyet piros zászló jelezte a nyomortanyák felszámolásának városházi térképén. Valamikor az ezerkilencszázkilencvenes években majd elgyalulják szem elől a talajgyaluk prolinegyedünk báját, eggyel odább taszítják, az

emlékek közé. És a szem azután már csak egyenes utcákat lát, vörös téglás községi bérházakat, embereket tisztább légkörben, jobb módban, sok ügyesen tervezett gyerekjátszóteret, fagyalsövény módra frissen nyírt és a városháza örök nyomása alatt kartonpapír-laposra sajtolt lakosságot: engedély kell erre, engedély arra, hét bizottság engedélye kell egyetlen kutyaól építéséhez is. Aztán mire a tervet megrajzolják, benyújtják, tanulmányozzák, áteszik a megfelelő osztályhoz, ott javasolják, majd kifogásolják, újra tanulmányozzák, újra javasolják, lepecsételik és visszaküldik, a kutya kimúlt végelgyengülésben. Papíremlékek a kiléniázott utcán. És ha a szem ezt az ápoltságot, egyenességet, tisztaságot és kartonpapír népet látja, gyorsan le kell hunyni, mert sír, visszasírja a piszokfészkünk eltűnt varázsát.

Hadd írjam le ezt a furcsa, ínség-sori igézetet, míg késő nincs, míg el nem tűnik nyomtalanul a földgyaluk alatt. Hadd kotorjam elő emlékezetemből, hadd vessem papírra, hadd konzerváljam örökre. Amíg lehet még. Hadd írjam le, milyen volt a nagy nap estéjén, mikor az eső végre elállt, és a napocska még egyszer előbukkant, hogy aztán végleg eltűnjön éjszakára.

Vén házak, vén, málló téglafalak; az ajtók a repedezett járda menti kiskert-pántlikára nyílnak; vénasszonyok ülnek a nyitott ajtóban, elfilozofálgatnak az utca másik oldalán ugyancsak nyitott ajtóban ülő más vénasszonyokkal; életük ringy-rongy kendőjében kuporgó, kortalanul koros nők kérődznek időtlenné avult botrányokon, hátuk mögül kanapé sarka villan elő háromszögletű szakadásokkal a bőrhuzaton, és gipszkacsák totyognak át a fakó tapéta csíkos sötétjén. És por. Por mindenütt, látható, nyelhető porfelhő. Porfelhőben szaladgál a sok gyerek, folyik a játék: foci konzervdobozzal; süssünk, süssünk valamit; ugróiskola; rabló-pandúr; golyózás; kilóg a fenekük a nadrágból, úgy játszanak a porfelhőben. Én is egy voltam közülük. Emlékezetem nadrágjából ma is kilóg a fenekem. Rongyos vagyok, akár a többi utcagyerek.

Dokkmunkáskarú, testes nő a prolinegyed pletykáló-sarkában; robogójuk motorjával szerelmeskedő, olajos hajú fiatalemberek és a nyereg túlsó oldalán rájuk dühöngő púderes képű, durcás lányok; babakocsi után büszkén bóklászó ifjú férjek; csökönnyösen bömbölő csecsemők; orrukát a járdaszéli csatorna zsebkendőjébe fújó vénemberek. Por. Alkonypír. Jellegzetesen fakó fény a fakó utca fölött.

Hangzavar egyvégtében: valóságos verébribillió. A szűk, szemetes, gidres-gödrös, lekopott, kedvetlen, kedves, poros proliutca nagy-nagy csodája.

Otthon.

Kinyitom fekete, viharvert ajtónkat, és belépek az utcáról a szobába. Apám – kabát, gallér és minden ésszerű indok nélkül – ott szer-tartásoskodik az asztalnál, a *Daily Mirror* fölött. A sötét sarokban a bérelt televízió lődözi pisztolygolyókkal önnönmagát. Anyám egy soha el nem készülő zoknit köt, és nézi a televíziót, mit sem gondolván a röpködő golyók veszedelmével. Az asztal másik felén Harold, a bátyám hamutartót farag, fából. Mind fölnéz, mikor belépek, s apám azt mondja:

– Anyáddal úgy határoztunk, hogy heti két fontot adsz az ellátásodért. Harold is annyit ad, hát úgy dukál.

Dolgozó ember lettem, és elmúlt ez a páratlan nap is.

2

Annette Perel gyűlölte a vizsgákat. Nem azért, mintha nem sikerültek volna neki, hanem mert amint átment rajtuk, mindjárt továbbiakat vártak tőle. Állt az iskolai ruhatarban, és szerette volna tudni, megszabadul-e valaha a vizsgáktól, vagy élete végéig rakosgatja őket. Akkor kerül sor az utolsóra, a legeslegutolsóra, amelyen aztán kiderül, hogy képesítették a halálra. Itt nyugszik Annette Perel, miután a halál vizsgáján sikerrel megfelelt. Itt nyugszik az okleveles hulla. Pompás volna sírfeliratnak!

Két éve, a kísérettségikor, tizenhat éves korában még nem félt a vizsgáktól, sőt lelkesedett értük. E lelkesedés hét tárgyból hozta meg az eredményt. Vitte haza büszkén, dédelgette a hétszeres sikert, mint a hímes tojást, hogy már az ajtóban bejelentse:

– Ma közölték az eredményt. Mi a vacsora? – Ezt a kérdést tárgyilagos hangon fogja hozzáfűzni.

Szülei majd unszolják:

– Ugyan, mesélj már! Hogy volt?

És mikor elmondott mindent, csendes büszkeséggel ragyog rá az arcuk.

De nem így történt. Anyja azt mondta:

– Ügyes vagy, cicám – s egy pillanatra se fordította el figyelmét a vázáról, melyben épp virágokat rendezett el. Apja pedig megjegyezte:

– Csak hétből tetted le? Pedig tízből jelentkezél.

Az általános szint után szűkült a kör, következett a specializálódás, a magasabb fok kifinomultabb légköre. Négy vizsga, négy siker. Teljes eredmény. Apja ezt mondta rá:

– Nem rossz, de több kell, hogy jó orvos lehess, sokkal, de sokkal több még.

Jöttek az egyetemi felvételi vizsgákra készülés hosszú-hosszú órái. A sok fejfájás, a menetoszlopban masírozó képletek, zagyva szavak, ismeretlen szabályok, könyvek, arcátlanul a képébe bámuló gyűlölt könyvek végtelen tornyai. Aztán sorban az egymást örökké követő, éppen aktuális vizsgák minden egyes dermesztő napja. Egyszerű szám lett Annette-ből, ez állt felül számtalan ív papíron, melyekre épp elfelejtett vagy sosem hallott feleletet kellett ráírnia. Ezt a számot láthatatlanul rátetoválhatták volna, sőt talán ott is volt már a karján vagy a melle közt. Négy sikeres vizsga: fizika, kémia, növénytan és állattan. Ezzel jogot szerzett, hogy nekivághasson további vizsgák gyilkos sorának.

Mégiscsak sikerült. Két hónap múlva, vagy egy kicsivel utóbb, a londoni egyetem hallgatója lesz.

Biztosan gyűrt le minden akadályt.

De miért?

Miért megy a természettudományi karra, ahelyett, hogy egyenest az orvosi karra menne? Mert előbb a természettudományok bakkalaureátusát kell megszereznie, csak aztán kezdhet orvosnak tanulni.

Miért?

Mert apja azt akarja, hogy így legyen. Jobb orvos lesz, mondja, képzettebb, jobban érvényesülhet, sőt még kutató is lehet, ezt magyarázza. Hát így áll a dolog.

Miért?

Mert annak kell történnie, amit apja elhatározott. Ő állapította meg, hogy leánya mindenekelőtt orvos akarjon lenni. Annette nem is emlékszik, hogy valaha mást akart volna. De vajon megfelel ide

ez a szó, hogy „akart”? Arra sem emlékszik, hogy gondolt volna bármi másra, legfőljebb homályosan, futólag. Tanulmányait egy ambíció irányította: hogy orvos lesz, jó orvos, kitűnő orvos.

Miért?

Mivel is okolja meg? Ezen nemigen törte a fejét, könnyebb volt anélkül. De valahányszor elgondolkozott, mindig ugyanazokra az érvekre bukkant:

a) Apja orvos, általános praxist folytat.

b) Annak idején kutatni szeretett volna, de témájához nem volt elég a képesítése, egyébként közbeszólt a háború is. Mikor onnét visszatért, egy kicsit eljárt fölötte az idő, és egyre nagyobbacska lányát kellett neveltetnie. Az általános praxis többet hozott, mindjárt anyagi biztonságot jelentett.

c) Apjának örökké fáj, hogy nem lehetett kutató.

d) Maga helyett leányában akarta kiélni fiatalkori ambícióját. Ha Annette-ből jó orvost csinál, ha vele megszereztet minden képesítést, ettől elmúlik majd az a szüntelen sajnás. Fájdalmát ezzel fogja szublimálni.

De nem túl szimpla ez a magyarázat? Jellemző az egész emberre? Hiszen sose hajszolta, nem fenyegette, nem parancsolt rá, hogy orvos legyen. Még csak emlegetni se szokta, hogy lánya orvosnak készül. Egyszerűen sose várt egyebet tőle. Az ő lánya, tehát nem is lehet más vágya, mint hogy ő is orvos legyen. Ez a lány életének képlete. De Annette tudta, ha ezt elmondaná apjának, az őszintén megdöbbenne, és el se hinné. Mert mindez csak tudat alatt élt benne, sőt talán még ott sem. Csak épp nem múlt el nap, hogy a családi asztalnál szóba ne került volna az orvosi pálya. Annette-et úgy kondicionálták, mind Pavlov kutyáját. Apja óhajának csengőszavára nyomban nyálazni kezdett.

– De miért? Miért? Miért?

Mert... Ugyan! Vigye az ördög az egészszet!

A ruhatár kezd megtelni lányokkal. Egyesek közülük, a nagyobbak, akik már közelebb járnak a kész nőhöz, most hagyják el az iskolát. Ez az utolsó napjuk. Utoljára akasztják le kabátjukat a számmal ellátott kampóról. Utoljára. A távozó lányok tétován emelik le a kabátot, egy pillanatig nézik a számot a kampó alatt, csak aztán kezdenek öltözni. A szám mostantól kezdve egy másik lány fogásának lesz

a száma. Olyan ez, mintha az ember lábáról vagy kezéről egy ujját vesztené el.

Utoljára verődnek csoportokba, s az utolsó szavakat mondják egymásnak:

– Mikor kezded az egyetemet?

– Két hónap múlva.

– Majd gondolkodok rád, hogy gürizel tovább azért a nyomor kis zseb-pénzéért, valahányszor fölszippantom a heti nyolc font sterlingemet.

– Én meg rád gondolkodom, ha meglesz a diplomám, hogy kalapálsz nap nap után reggeltől estig azon a rozoga írógépen.

– Ó, addigra én már rég férjnél leszek. Ahogy Roberttel halad a kapcsolatom, még ki se adták az első fizetésem, már asszony leszek.

– Mért, mit csináltok ti Roberttel?

– Amit szokás, angyalkám! Normális, rendes fiú!

– Tudod, minek örülök a legjobban most, hogy elmehetek innét?

– Minek?

– Hogy nem kell nagyközönség előtt beszereznem a papírvattát. Undorító volt mindenki szeme láttára bedobni a klóban a három pennyt abba a dög automatába!

– Nekem hiányozni fog ez a hely itt. Azt éppen én se szerettem, de az egész mindenség hiányozni fog azért.

A távozó lányok utoljára verődtek csoportokba, és az utolsó mondatokat mondják egymásnak. Megígérik, hogy írnak, és tudják, hogy nem fognak írni. Megbeszélnek találkozókat, aztán majd elfeledkeznek róluk. Mind szomorú. Annette Perel végiggondolja biztos jövőjét. Természettudományi kar. Orvosi kar. A természettudományok bakkalaureátusa után orvosdoktor lesz, és megszerez minden egyéb fokozatot, amit csak menet közben megszerezhet. Végére is olyan erőfeszítés ez, ami érdeklí, ami leköti minden pillanatát. Hivatása lesz, és aki csak ismeri, tisztelni, csodálni fogja érte. Teljes, tevékeny, fontos élete lesz.

És mikor megy férjhez? Mikor szundikálhat egyet délután, mikor szomszédolhat? Mikor gondolhat szerelemre? És ha a hivatás helyett férjhez menne, szundikálhatna délután, szomszédolhatna, szerelemre gondolhatna, sajnálná vajon az elkallódott hivatást? Kellett őneki valaha teljes, tevékeny, fontos élet?

Megy hazafelé a lucskos, fekete utcákon, megy a zizegő, zöld sussexi mezők mentén. Haza. Abba a közömbös, barátságatlan, még a repkénytől is inkább elkerült téglaházba.

Hamar meguzsonnázik, egyedül. Hamar, mert hatkor találkozik Jeremyvel, együtt mennek szimfonikus hangversenyre, ők maguk, egyedül, mert Annette apja a rendelőben van, anyja pedig az Egyház Leányainak összejövetelén.

3

Bátyám, Harold, ács volt. És bolond. Azt ő is tudta, hogy ács, de azt nem, hogy bolond. Ezt csak én tudtam, és bár épp eleget mondogattam neki, mégse hitte. Mindig azt felelte, hogy hülye vagyok, valahányszor megmondtam neki, hogy bolond. Nagyon jó ács. Amit fából még ő se tud megcsinálni, azt már nem is érdemes. Gyerekkorában gyufaszálakból formált embert meg hajót. És gyufaszál emberei igazi embereknek hatottak, gyufaszál hajói pedig úsztak a pocsolyán, s messze fölülmúlták az enyémeiket. Mert az én gyufaszál emberkéim csak cérnával összekötözött gyufának hatottak, gyufaszál hajóim pedig azonnal elsüllyedtek. Irigy csalódásomban Harold fejéhez vágtam őket.

Nem vagyunk ikrek, ő tizennégy hónappal idősebb nálam. De gyerekkorunkban vaksi, idős hölgyek gyakran néztek ikreknek bennünket.

– Milyen drága kis ikrek – mondták, s közben megsimogatták a fejünket. – Édes kis ikrek. Jól eljátszhatnak egymással. – Aztán mind a kettőnknek cukrot adtak, otthagytak bennünket, és Harold udvariasan mosolygott, mert ő udvarias volt, én pofákat vágtam, és elloptam a cukrát, mert én nem voltam udvarias, és végül ő elbőgte magát.

Nem az udvariasság volt egyetlen erénye. Hanem hogy hűséges, engedelmes, szelíden bánik az állatokkal, jó számtanista és tiszta. Nekem egyik se tartozott az erősségeim közé. Ablakot törtem, hazudtam, konzervdobozt kötöttem a kutya farkára, és örökké szutykos voltam. Néha még káromkodtam is.

Hasonlítottunk egymásra, de nem voltunk ikrek.

Harold egyetlen hibája az volt, hogy rötyögött, ha én bőgtem, mert éppen megraktak valami gáztetemért. Ilyenkor nekiestem, s ezért ráadásul szégyenszemre még ágyba is zavartak.

Én valamikor a gyerekkor és a serdülőkor határán fölfedeztem a lányokat. Hogy kicsodák, és mire valók. Olyan fölfedezés volt ez, melynek következményeire ettől fogva ráment a legtöbb estém. És hamarosan nagy szakértő lettem e téren. Ujjaim kezdtek érteni a melltartók és a harisnyakötők szerkezetét, ámbár felkötésük módját nem sajátítottam el. Arra valahogy sose volt szükség. Kezdtem ismerni a lányok helyét a dolgok egyetemes rendjében. Hogy ellentétjeink, és egészen mások, mint mi, de ellentétes és más voltuk azért hibátlanul beleillik a teremtett világba. Ők a kirakós játék másik fele, és mi, hímek vagyunk az innesső fél. Olyan összerakódszi ez, amelyben kezdtem a kedvemet lelteni esténként, ha nem volt egyéb dolgom. Új, sötét réteket fedeztem föl, ahová még nem áradtak ki a házak, és ha túl hideg vagy túl nedves volt ezekhez a sötét, új rétekekhez az idő, eldugott sikátorokat kerestem, hogy édes kettesben maradhassak a lánnyal, nem egészen ötvenlépésnyire robajos városunk robajos főútvonalaitól.

Sötét, sete kis utcácskákon és réteken kupálódtam ki tíz-egynéhány esztendő koromban.

Bátyám, Harold, nem tett szert effajta műveltségre. Fölfedezéseimnek sose jött nyomára. Szerinte a női láb csak arra való volt, hogy járjanak vele, semmi másra. Ez is hozzátartozott ütődöttségéhez, melyről fogalma se volt. Míg én valamelyik lánnyal lófráltam, akinek az arcára nem is emlékszem, ő otthon könyökölt az asztalon, és fejét a tenyerébe hajtva beleveszett a latin-, matematika- vagy kémialeckéjébe. Nem értette sem a latint, sem a matematikát, sem a kémiát, de azt hitte, hogy érti. És ha ezt nem hiszi, eltűnik az asztal a rengeteg forgács meg a vésők alatt, mert megint valamelyik vizet sose látott halát vagy anyáknak készülő asztali lámpáját faragja. Már több asztali lámpánk volt, mint villanykörteink, hogy kivilágíthassuk őket. Jól emlékszem a faragásaira, ott voltak a házban mindenütt. A kandalló párkányán három, hal alakú virágváza. Egy kurta ingű hölgyemény a kredencen krákogott apánk valamelyik üres üvegének szeszszagától. A kávézóasztalka a kandalló előtti szőnyegen kucorgott. Sose kellett hamutartót, képkeretet vagy

pipatériumot vásárolnunk, s nálunk két papírtartó doboz is volt a klóban. Harold minden művét kifényezte. Durva tapintású ujjaihoz mindenütt fényezett fa simult. És amire nem volt helyünk, azt bátyám inkább a szomszédoknak ajándékozta, de el nem adott semmit.

Mivel átfarigcsálta az éjszakákat, az utcácskák és terek tananyagával nem ismerkedett meg. Amennyire én tudom, sose járt lánnyal házassága előtt.

Vagy igen? Valami kapirgál a memóriámon, csak egy név nem jut eszembe. Janet. Emlékszem már. Ezzel a Janettel volt neki randevúja. A lány mesélt róla hetekkel utóbb, mikor én szórakoztam vele.

– Te, nem dilis a te bátyád? – kérdezte.

– Miért? – kérdeztem vissza. Együtt sétáltunk egy sötétedő szeptember este, a tizenkilenc szeptember valamelyikén, mielőtt engem meglátogatott volna az élet.

– Múlt héten elvitt moziba – mondta.

– És történt valami?

– Igen.

– Mi történt?

– Néztem a filmet.

– Piti mulatság.

– Még a kezem se fogta meg – mondta. – Persze ha megpróbálja, se hagyom, de meg se próbálta.

– Ettől még nem kell, hogy dilis legyen. – Nem szerettem Haroldot, de meg kellett védenem, mégiscsak a családhoz tartozott. Talán épp azért nem szerettem. – Nem akarta megfogni a kezem, és kész.

– De nem is beszélt – mondta. – Egy bűdös szót se.

– Valamit csak beszélt.

– Ja, persze. Azt mondta, „helló”, meg hogy „két jegyet kérek, három shilling kilenc pennyset”, aztán „jó éjszakát”. Szellemes társalgás!

– Nagyon félszeg – közöltem.

– Egy csöppet se hasonlít rád – mondta. – Senki se mondaná, hogy a bátyád.

– Nem is az. A nővérem, csak külsőre férfias egy kicsit.

Később megjegyeztem:

– A féltékenység nem általános a családukban.

– Nekem mondod? – nyugtázta a lány.

Nem tudom, mért volt Harold félszeg a nőekkel szemben. Én nem voltam az, pedig az öccse vagyok. Hasonlítanunk kellett volna egymáshoz, de nem hasonlítottunk. Már kezdtem arra gyanakodni, hogy talán homoszexuális, de férfitársai se voltak. Más férfit nem is ismert közelebről, csak azt a négyet, akivel együtt dolgozott, ugyanabban a kis ácsműhelyben, a városkának egy komor, macskaköves részén; az a négy pedig egytől egyig nő volt.

Harold tizennyolc éves kora felé járt, mikor egyszerre megtért. Látomása támadt. Hogy miből tért meg, és hogy miféle látomása volt, arra sose jöttünk rá, pedig egy egész este próbálta magyarázni nekünk a barna bútoros, meleg konyhában. Mint valami filmjelenet, olyan volt. Jól emlékszem rá, akárcsak a faragásokra. Anyám könyékig vájkált a vacsora utáni mosogatólében, apám cigarettára gyújtott, és elégedetten pöfékelt, én egy cinikus bölcselői sarokban rejtőztem. Harold az asztalnál ült, pusztá keze úgy tépte, törte egymást, mintha faragna. Talán csakugyan azt csinálta.

Első felvonás, első jelenet. Csattan az emlékezet csapója. Felvétel!

HAROLD: Istennek akarom áldozni az életem.
(Se szó, se beszéd, máris kibökte. Hála a papnak, engem sose látogatott meg ilyesfélével az Isten.)

APÁNK: Hogy mit akarsz?

ANYÁNK: Jaj nekem!

HAROLD: Istennek akarom áldozni az életem. Úgy érzem, valami igehirdető kell hogy legyek, vagy olyasféle.

ANYÁNK: Jaj, Harold, drága fiam! Erre a mi családjunkban még nem volt példa!

APÁNK: *(atyaian)* Mi a fene!

HAROLD: Nem tudom, sikerül-e jól megértetnem. Akkor történt, mikor ma hazafelé jöttem a munkából, tudjátok... jövök haza... benézek egy-egy kocsmába... tulajdonképp nem is tartok sehová. Csak úgy sodródok... s egyszerre rájövök, milyen értelmetlen az egész... hetven-nyolcvan év múlva már halott mindenki, aki ma él, meghalt már... mindenki meghalt, akit ma fix pontnak tartunk... pedig az nem is olyan nagy idő, ugye?

Mostanában minden este olvasom a Bibliát... ott a válasz... kell hogy legyen valami a halál után... kell, nem élünk soká... benne van a Bibliában... és az a sok ember... valaki kell nekik, aki mutassa az utat. Valahogy ezt akarom én. Utat mutatni az embereknek... és... megmutatni nekik az utat...

(Anyám feszeng. Apám is feszeng. Én nem feszengek.)

ÉN: Miért ne? Az utazási iroda eredeti vezetője is ács volt.

HAROLD: Maradj nyugton! Ez nem vicc!

ÉN: Ki mondja, hogy vicc? Nagyon tiszteletreméltó dolog. Már ha csakugyan hiszed azt a sok zagyvaságot, amit az előbb elénk tálaltál.

ANYÁNK: Bruce!

HAROLD: Hogyhogy... zagyvaságot?

ÉN: Zagyvaság. Ostobaság. Hülyeség. Ha úgy tetszik, marhaság.

HAROLD: Te, én úgy...!

ÉN: Várj egy kicsit. Hadd mondok végig. Miből gondolod, hogy jogod van más embernek mutogatni az utat? Ugyanolyan ember vagy, mint a többi. Egy a „többi” közül. A többinek te vagy a „többi”. Ha utat akarsz mutatni a többinek, légy más: ne ember. Valami nagyobb, valami jobb, valami emberfölötti. Te része vagy az egésznek. Az incifinci, nyomorult kis részecske pedig csak nem szabhatja meg, hogy az egész merre tartson?!

HAROLD: De ha egyszer egyedül én látom azt az utat...

ÉN: Mitől vagy olyan örültül biztos benne, hogy csak egy út van? Nagy-Britanniában ötvenkétmillió ember él. Ez ötvenkétmillió utat is jelent. Van közte jó út, rossz út, de csak egyvalaki tudja megmondani, milyen az a bizonyos út: aki járja. Te nem. Neked nincs rá jogod, hogy eldöntsd. Még az egyháznak sincs joga rá. Gondold el, hány ember él az egész világon, és rájössz, milyen arcátlanság, amit akarsz. Méghozzá téged igazában nem is keresztényi meggyőződés fűt, csak pótszerre van szükséged.

APÁNK: Mi az, hogy... pótszerre?

ANYÁNK: Jaj nekem!
HAROLD: Mi az, hogy... pótszerre?
ÉN: Pótlék kell neki, mert nincs társasága. Sose megy sehova, büdös nagy úr van az életében, és az úr be akarja tölteni magát valamivel. A Harold-félékben az effajta úrt általában művallásosság tölti be.
HAROLD: Inkább ne legyen társaságom, mint hogy apasági keresetek miatt főjön a fejem, mint neked.
ANYÁNK *(rémülten, nem tudni, miért)*: Harold!
ÉN: Nekem nem fő a fejem. Ami lesz, lesz. De most nem erről van szó. Arról, hogy...
ANYÁNK: Bruce.
ÉN: Tessék.
ANYÁNK: De ugye, te azért keresztény vagy, fiam?
ÉN: Nem. Egyébként mi az, hogy keresztény?
ANYÁNK: Annak kéne lenned. Mert az valahogy nincs rendjén, ha nem vagy keresztény.
ÉN: Előbb-utóbb csak rájövök, hogy mi vagyok. Most még magam se tudom, mit higgyek. Kiderülhet, hogy szükségem van Istenre, de ha igen, akkor se próbálom mások nyakára erőltetni, mint Harold. Jöjjenek rá ők is maguktól. És ha másra jönnek rá, mint én, ugyanannyi a joguk rá nekik is, mint nekem. Kétféle igazság még nem mindjárt hamisság. Egyszerűen csak kétféle igazság.
HAROLD: Azt ígérted, hogy megmondod, miről van szó. De hiába várjuk.
ANYÁNK: Megálljunk csak. Arról van szó, hogy te mit akarsz ezzel a vallásos izéddel? Tovább kell tanulnod, hogy pap lehess.
HAROLD: Nem hiszem. Szerintem ugyanolyan jól végezhetem papi hivatal nélkül is a dolgom. Elbeszélgetek a barátaimmal, munkástársaimmal.
ÉN: Csak beszéljess. Hamarosán nem marad barátod, de még jóembered se!
HAROLD: Szórnom kell bőven a jó magot!
ÉN: Szórnak ám téged: ki, az ajtón, az ablakon!

HAROLD: Persze rímbe is szedhetném, ha én is költő vagyok, mint te!

ÉN: Ezt honnét veszed?

HAROLD: Kint hagytad a füzeted az ágyon, míg kódorogtál az éjjel!

ÉN: Ne üsd az orrod olyasmibe, ami nem rád tartozik!

HAROLD: Ne hagyd az orrom előtt, ha nem rám tartozik!

ÉN: Ha senki más, de magad csak igazán tudhatnád, hogy állj ellen a kísértésnek! Gondold meg, mekkora szeplő esett azon a patyolat lelkesen!

ANYÁNK: Bruce, te csakugyan verseket írsz?

ÉN: Hát egyet-kettőt...

ANYÁNK: De mi az ördögnek?

ÉN: Csak úgy, jókedvemben.

ANYÁNK: Őrület!

ÉN: Oda a becsületem, mert megírtam egy verset?

ANYÁNK: Hát nem sokan írnak verset errefelé.

APÁNK: Nem értem, már csakugyan nem értem. Az egyik lapaj szerzetesnek akar menni, vagy mifénének, a másik meg verseket ír. Honnét került nekem két ilyen fiam?

ANYÁNK: Már azt ne kívánd, hogy én mondjam meg!

APÁNK: Elegem van belőletek. Mind a kettőből. Eleget hallgattalak benneteket. Ha papnak megy Harold, az ő dolga. Tőlem lehet akár Canterbury nagy fene érseke is, csak én ne tudjak róla.

Snitt. Vége az első felvonásnak.

Haroldból nem lett pap, Canterbury is elvult valahogy a meglevő nagy fene érsekeivel, különösebben ott se hiányzott Harold, de ő azért lelkében tovább égette a látomás lángját. Gyűlölettel táplálta: gyűlölte a világot, hogy elég benne a világosság nélküle is. Dermesztő dicsfényében sokszor hidegen szikrázott fel valami szikrázóan hideg valóság, s ettől még sűrűbb lett emberi lényének feneketlen sötétsége. Harold megmaradt ácsnak, és mint amaz első ács, ő is zavart készült kelteni, csak ezúttal az öccsét feszítették keresztre.

Én közben újságíró voltam, riport után jártam.

- Mrs. Foster?
- Mitakaritt?
- A *Clarion*tól jöttem.
- Micsodától?
- A *Clarion*tól.
- Amit szombaton dobnak be a postaládánkba?
- Igen. A laptól.
- Rendezték az előfizetést. Az uram intézi minden héten, kápé.

Nem szokta elfelejteni...

- Én riportere vagyok a *Clarion*nak, nem előfizetéssel foglalkozom.
- Nem? Akkormitakar?
- A fiacskájukról van szó.
- Mivanvele?

A kapuban egy kisfiú piszkálja az orrát, s rebbenetlen szemmel bábéskodik rám. Az utca túlsó oldalán függönyök húzódnak félre, arcok leselkednek kifelé. Ez az első egyéni megbízatásom, és úgy érzem, hogy belevörösödik a nyakam még hátul is.

- Szabad bemennem?
- Tessék – mondja a nő. – Remélem, nem rosszban sántikál.

Kinyitja az ajtót további húsz centire, majd harmincra, s én besurranok mellette a szűk konyhába. Egy körülbelül kilencéves, meztelen fiú ül a nagy, csupasz asztalon, és tömör nemtörődömséggel figyelni tulajdon lógázó lábát.

– Ó – mondom pompás, vidám, újságírói hangomon –, ő tehát a... a... a...

- Fenét – mondja Mrs. Foster. – Ez Alf. Mit akar tőle?

– Ha nem tévedek, a kisfiú épp az imént esett bele a csatornába.

– Te jószagú ég! – kiált fel a nő. – Csak nem akarják kiírni az újságban?!

- Hol a fényképezőgépe? – kérdezi Alf.

– A „Nem fontos, de érdekes” rovatba gondoltuk – magyarázom Mrs. Fosternek. – Azt szeretik az olvasók.

– Az igaz, hogy Alf nem fontos – állapítja meg a nő barátságatlanul –, de nem is érdekes.

– Na, meséld el, Alf barátom – veszem elő a jegyzetfüzetem –, hogy történt!

– Az úgy volt – mondta a gyerek –, hogy szaladtam a parton, tudja, kergettem a Mikulást, le akartam szedni az álarcát, hogy lássam, milyen alatta, és tudja...

– És egyszerre csak benne voltál nyakig az áldásban... mármint a csatornában.

– Elgáncsoltak, tudja? Asziszem, Tonto dugta elém a lábát. Fotót is csinál?

Gyorsírással jegyzek a füzetem első lapjára. Alf a hónom alól les.

– Hű, de furi! – szólal meg.

– Gyorsírás – mondom.

– Ni, milyen gyorsan tudok írni! – hadonászik az orrom előtt. A csatorna piszka ott maradt a körme alatt.

– Irtó gyors, mi? Hol a fényképezőgépe?

– Nincs.

– MÉR nincs?

– Mert újságíró vagyok, nem fotós.

– Nem is teszik be az újságba a képem?

– Emiatt nemigen.

– Nyamvadt egy újság – motyogja magában, de az anyja meghallja.

– Ne hadonássz, kis бүdös! – szól rá nagy kegyesen a gyerekre.

– Az úr nem tud írni tőled a füzetébe.

– Köszönöm – fordulok feléje. – De azt hiszem...

– Mondja csak – kérdezi Mrs. Foster –, honnét tudta meg?

– A rendőrségtől.

– Na persze! A rendőrségtől! Sejthettem volna. Az is zсарu volt, aki a csatornából kihúzta. Hagyta volna inkább benne!

– Jaj, úgy fáj! – nyafog Alf. – Majd kicibálta a karom!

– Mrs. Foster – szalad föl újságírói hangom a skálán –, ecsetelhetem olvasóink előtt, mennyire aggódott, mikor meghallotta, hogy fiacskája a csatornába esett?

– Tőlem ecsetelheti akár a бүdös kölyök seggét is, mert azt én vertem ki, de istenesen – hallom a választ.

– Jaj, bizony – panaszolja Alf. – Egy nap kétszer is megkínoztak!

– Kaphatsz még ráadást is, csak művelj ilyeneket, te kis hülye, te – mondja neki az anyja. – Valósággal megfagyott bennem a vér,

mikor megállt a zsaru, itt, nálam, az ajtóban! Már azt hittem, megint apád csinált valamit. De nem tudom, mi lesz, ha megjön, és látja, hogy ebéd még sehol! Ne babráld, malac, mert mindjárt lenyisszantom! Hol az a nyavalyás nadrágod!

Kiosonok. Mikor az ajtót csukom, Alf elkurjantja magát:

– Legközelebb fotóst is hozzon, maga idióta újságíró, hallja?!

Elláttam a riportot főcímmel, alcímmel:

DRÁMAI MENEKÜLÉS A CSATORNÁBÓL REMEGVE VÁR HÍRT FIÁRÓL AZ ANYA

A szerkesztő kijelentette, hogy túl hosszú, „mehúzta”, egyetlen bekezdést hagyott csak az egészből, de még az is kimaradt, hogy bekerülhessen egy helybéli krikettjátékos esete, aki százas szériát csinált a yorkshire-i második csapat ellen.

Hát nem csinál, ha enyém a labda.

Szombat reggel. Az a bizonyos szombat. Mikor először jelent meg a nevem a *Clarion*-ban. Mégpedig zsúrok, áruházi tűzesetek és négyes ikreket szülő nagymamák segédlete nélkül. Első kinyomtatott versem megjelenésének reggele. Harold ihlette versemé, melyet szobám rejtékén róttam-gyötrődtem össze, majd gondos gondatlansággal, hogy meglássa, kint felejtettem véletlenül – a szerkesztő íróasztalán. Meg is látta, el is olvasta, somolygott a bajsza alatt, aztán letette. Később fölfedezett egy üres foltot a középső oldalak valamelyikének kefelelenyomatán, eszébe jutott a vers, és megint elolvasta. Megkérdezte, hogy ki írta, és mit tesz isten, éppen én szólaltam meg:

– Ja, azt az izét? Nem tudtam, hova lett...

Ő rám emelte mindent értő szemöldökét, és kijelentette, hogy nem rossz, szívesen fölhasználja, különben nem győzi eleget biztatni a riportereit, hogy írjanak passzióból is, ne csak a mindennapi kenyérért: ilyen finoman adta tudtomra, hogy nem kapok egy vasat sem érte, de abban a pillanatban engem egy csöppet sem érdekelt a pénz. Csak a világhír.

Mind együtt voltak az asztal körül: Harold kenetteljes, fekete nyakkendőben kente vajjal a kenyeret; anyám a gáztűzhely és az asztal között közlekedett, apám gyapjúmellényben, beretvátlanul

tétlenkedett. A *Clarion* érintetlenül hevert a csorba tetejű, barna teáskanna mellett. Leülök, közömbösen füttyörészek. Nyúlok az újságért. A középre lapozok. Zörög a papír, mert enyhén remeg az ujjam.

Ott van.

Ott van a-parkban-megrontott-gyermek alatt. Az *öntelt zokni*. „Írta: Bruce Pritchard.” Remek cím, gondolom magamban. Hogy hívjam föl a versre a többiek figyelmét? Rakjam az újságot az orruk alá? Sosem olvassák a *Clariont*. Fölvolvassam nekik? Úgyse hallgatnak oda. Zenésítsem meg, úgy énekeljem el? Botfűlűek mind. Az egész családom botfűlű.

Krákogok.

– Megfáztál. Hány tojást? – szólal meg anyám.

– Egyet kérek – mondom. – Nem, nem fáztam meg. Csak az újságban látok valamit.

– Érdekes? – kérdezi.

– Annak látszik.

Ez a beszélgetés szöveget üt a másik kettő kemény fejébe is. Valami szinte hallhatóan kattán Harold kobakjában.

– Na ne mondd, csak nem történt meg a nagy esemény? – kérdezi.

– Csak nem nyomtatták ki véletlenül egy riportodat?

– Azt éppen nem. Másvalamit, amit írtam. – Odaadom neki az újságot. – Téged különösen érdekelhet. Te ihlettél rá.

Az újságot a tejeskancsónak támasztja. Fölszalad a szemöldöke.

– Vers – mondja. – Vers, alább nem is adja!

– Vers? – döbben meg anyám. – Verset íratnak veled a *Clarionba*?

– Csak úgy írtam. A szerkesztő véletlenül meglátta...

– Hogy mesterkedted ki? – kérdezi Harold. – Föltűzted a borotválkozótükrére?

– ...és megkérdezte, hogy közölheti-e. Semmi az egész.

– Akkor halljuk – szólal meg apám.

Harold a torkát köszörüli, megigazítja képzelt szemüvegét, egyik kezét Napóleon-mód elhelyezi az inge nyílásában, és beszélni kezd. Én pedig kezdem gyűlölni a bátyámat.

– Főrangú hallgatóim, hölgyeim és uraim! – szaval. – Egy versiket hallanak, címe Az öntelt zokni, írta Bruce... akarom mondani Sir Bruce Pritchard... a neves költő és cséphadaró.

*Lehet nagyképű, senki, smokk,
Nem bánom. – Mondd, hogy tévhit!
Egyetlen fajtát nem bírok:
A zoknitartós férfit!*

*Maradi ostobáskodás!
Csak hülye hordja, gyáva!
S még hozzá azt hiszi, hogy csodás
Fuszeklitartós lába!*

*Hibátlan külső. Úri máz.
Peckesen jár, kevélyen:
Harisnya nem harmonikáz
Pedáns kis életében.*

*Csak éli ásatag életét,
Nem vágyik akcióra;
Zenétől őrzi b. nejét,
Gubója álmát ója.
És nincs ambíciója.*

*Kerek lábikrájára remek
Fuszeklitartót láncol.
Egek! Nem lát? Felnőtt, gyerek
Már rég térdfixben táncol!*

Befejezte. Csönd. Aztán:

– Ez jó – szólal meg anyám. – Ugye, az?

– Az – mondja apám.

Harold a *Clariont*, az én *Clarionomat* ledobja egy székre, és megkérdi:

– Hogy mondtad? Én ihlettelek?

– Te.

– Harold nem hord zoknitartót – jegyzi meg anyám.

– Csak szellemi zoknitartót – magyarázom. – Alkalmazkodik, elfogad, idomul... tudom is én. Harold valahol benne van a versben.

– Nem szép ilyeneket mondani a bátyádról – húzza fel anyám az orrát.

– Kutyából nem lesz szalonna – állapítja meg Harold. – Eddig se mondott szebbeket rám.

– Eredj már, nem pont csak te vagy olyan – mondom. – Az emberek kilencven százaléka. Kis célocskákat tűznek maguk elé, egy kis előléptetést, egyetlen fokocskányi ugrást, aztán asszonyt, lakást közösségi bérházban, egy Morris kiskocsit, egy törpepapagáj párt, minden hűsvétra egy-egy öltöny ruhát. És megelégszenek ennyivel, sőt azt hiszik, eredményt értek el. Vájják, egyre mélyebbre vájják a kerékvágást maguk alatt. Megállás nélkül harcolnak ezekért a semmisségért, pedig ha csak egy pillanatnyit szusszannak, mindjárt rájönnek, hogy egyik cél sem igazán fontos. Csak ki tudnának zökkenni abból a kerékvágásból! Mert a kerékvágás: sírgödör. Bár megállnának! Gondolkozni. Eltűnődnének rajta: kicsodák, miért is vannak? Mindenki ugyanazon a világon él, mégis mind csak a maga kis kriclijét látja. Bár láthatnák az egészet, az embereket, ismernék meg az embereket! Mindenkit. A béna koldus Hongkong utcasarkán éppolyan embertársunk, mint a többi csóró a világ másik felén. Legyenek nagyobb céljaink, az isten szerelmére! Ne osszuk föl a világot irigy kis darabkákra! Kukucskáljunk ki a kerékvágás peremén, vegyük észre kint az esőt! Dugjuk ki bátran a kezünket, hadd legyen vizes, ne húzzuk össze szemünk előtt a függönyt! Inkább... Ó, istenem! De mi a fenének?

– Mit akarsz, mit csináljunk? – kérdezi Harold. – Kapjunk föl az első dereglyére, és... irány: Hongkong?

– Nem tudom. Vegyünk részt egymás bajában! Nem tudom. Magam sem tudom.

– Kapsz tőlem egy hordót, hogy arról szónokolhass – ígéri apám.
– Egy ménkű nagy hordót!

– Hát az én dolgomba ne szóljon bele senki! – szólal meg anyám.
– Nem kell, hogy beleüssék az orrukat az ember magánügyeibe! Épp elég a bajunk azzal a bérbeszedővel, legalább a többit hagyjuk ki a játékból!

– Nem erről van szó – mondtam.

– Azt se tudod, mit akarsz – állapítja meg Harold. – Valamit hallasz a tévében, olvasol az újságban, aztán pofázol, de igazában fogalmad sincs róla, mi az.

– Bolond vagy – mondom. – Ezzel megint csak azt bizonyítod. Az én versem legalább látható, és ez egymaga többet jelent, mint a te egész látomásod. Ámbár örömmel állapítom meg, hogy az utóbbi időben arról se hallunk sokat.

Dühöngtem önmagamra is, minek mutattam meg nekik titokzatos éj-mély-magam, és dühöngtem rájuk, mert közömbös, üres tekintettel néztek. Megettem ízetlen reggelim, fogtam újságba keveredett versem, és nekivágtam odakint a szótlan szombat reggelnek.

Esett. Vizes lett a kezem.

A Tamás-domb félig macskakővel kirakott, gidres-gödrös, gügye utca, szűk, mint az önmegtartóztatás, morcos, mint a vasárnap, fénytelen, mint azt árnyék. Házai kölcsönös biztosítótársaságba tömörültek: ha egy összedűl, vele omlik a többi, vörös szemétdomb marad csak az egészből. E tudatban vetették itt hátukat egymásnak a házak. Girbegurbán, apró ablakszemekkel, ringy-rongy fejfödővel pántlikáznak lefelé, egészen a homokdomb porba pottyant lábánál a posztósiplikás templomig.

A Szent Tamás-templomig. Tömpe tornyú, büszke pajta. Isten- és jóság-raktár. Huzat-kollekció, csuromvíz mindene. Szőrcsuhás templom. Vasárnap kitárja rézsögekkel vert börtönkapuját, hogy bebo csássa a csoszogó híveket, aztán – durr! – becsapja megint. Edna meg én a hátsó padsornál cövekeltük le magunkat, s nem figyeltük a börtönőr-pap prédikációját, bátyám, Harold, viszont egyedül ült egy isten-közeli első padban, ő lesett, és aranyköpetként raktározott el minden hangnyi súlyos ígét.

– Miről dumál? – súgtam oda Ednának, kizökkentvén őt a tette-tett figyelemből.

– Pszt. Arról, hogy szeresd felebarátodat.

– Helyes. – Csípője köré csúsztattam a karom, s ő alaposan bokán rúgott. Fejek fordultak hátra, szemrehányó tekintetek szegeződtek ránk. Ártatlanul néztem vissza, erre amazok tovább aludtak.

– Minek jöttünk ide? – morogtam.

– Mert vasárnap van. – Ha Ednának az agytekervényei is olyan szépen fejlődnek, mint az emlőmirigyei, szikrázóan okos lett volna, de ha egyszor nem, hát nem.

Az utolsó zsolozsma is beleveszett a gyomorfalat rezgető csöndbe.

Bátyám, Harold, pislogott, megrázta a fejét, és visszatért abba a világba, amelyben mi, többiek leledztünk. A súlyos kapuszárnyak tudni akarták, vajon hányan jönnek vissza a jövő héten, ezért nagy kelletlenül kitérültek: behatolt az est, és fölfrissítette a templom levegőjét. Mi álltunk leghátul, így elsőnek menekülhettünk ki Ednával.

Rétünk fölött egy csillag ragyogott. Egyetlen csillag az ég kék takaróján. Egy szem árva csillag fölöttünk, és sok-sok fényecske alattunk: lámpák rajzolják ki a város térképét. Becsukott, halott boltok fényes ravatal-kirakata, a reflektoruk buggyantotta fénykörben semmibe bűgő buszok; a földfekete, fúvópipa-város ezernyi fénybuboréka. Repülőtéri leszállópályaként kivilágított utcák. Csörömpölve záróra felé dőcögő kocsmák: „bocsánat, uraim, zárunk... a templomok már több órája bezártak!” Neonkupolás mozik. Magánházak magánya elfüggönyözve az amúgy sem kíváncsi szemek elől; gyatrán világitott gyárak, amint vakon tapogatnak fény és levegő után; szederjes, szenes földbe túrt bánatos bányák; iparkodó iskolák, színt váltogató villanyrendőr, gyalogátkelőket irányító, pillogó póznák és vánszorgó tömeg, mely csiga vagy kísértet módra vonszolja át magát a föltérképezett várososon.

Az az egy szem csillag zavarba jött rétünk fölött, s behunyta ezüst szemét.

Megcsókoltam Ednát, és míg begombolgatta a blúzá, szoknyája alá csúsztattam a kezem.

– Ne! – motyogta, mint mindig. Én barátságosan masszíroztam a gömbölyded combot, mint mindig.

– Nem szabad.

Egy kocsi kipufogója nagyot durrant, és leugrasztotta kezem a térdére.

– Mért hagyod abba? – kérdezte.

Vigyorogtam, és tovább folytattam.

Később a csillag kinyitotta ezüst szemét, sőt még néhány társa is csatlakozott hozzá. Fecserésztek az ég kiskertjében:

– Láttad odalent azt a kettőt?

– Akik hanyatt fekszenek a réten?

– Igen. Azt a magas fiút azzal a jótestű lánnyal. Botrányos! Nem nézhettem tovább! Be kellett hunynom a szemem!

– Ugyan! Mit csináltak?
– Szeretgette a fiú a kis felebarátnőjét!
– Undorító!
– Mért undorító? Ez folyik minden éjjel, szerte az egész világon.
Emlékszem, egyszer Sziám fölött...

– Ó, ti hullócsillagok, mind egy húron pendültök! Azt hiszed, mert utaztál egy kicsit, már nagy tudós vagy?!

A réten Edna zsémbelt, hogy leesett egy gomb a blúzáról, és mit szól az anyja, ha meglátja. Én hanyatt dőltem, néztem a lámpa-térképes város fölött a fecserésző csillagokat, és boldog voltam.

Ez volt hát a bátyám, apám, anyám és a város, melyben éltem. Megvannak mind azóta is, kendős anyám elvész a sok ránc és emlék közt, apám pedig kaffog rá házasságuk egyetlen, véget nem érő estéjén. És a bátyám is megvan a gyalujával meg a feleségével együtt. Mert amire senki se számított: Harold megnősült. Azt hiszem, igazában akkor, az esküvője napján kezdődött minden: halál és élet.

Ő megnősült, én meghaltam és éltem és szerettem, Isten pedig nem segített, se hogy meghalhattam, se hogy élhessek, se hogy szerethetsek, mert aminek lennie kellene, az semmi ahhoz képest, ami van.

4

Abból is vita lett, mint mindenből. Annette anyja rosszallása jeléül még keskenyebbre vonta amúgy is keskeny ajkát, és azt mondta:

– Hogy minek kell vendéglőben töltened az estéidet, azt képtelen vagyok megérteni.

– Nem vendéglő – magyarázta Annette. – Dzsesszklub.

– Akkor is vendéglő. – Mrs. Perel királynői gráciával fölhúzta az orrát, és a törekeny csészékbe törekeny teát töltött. – Vendéglő, csak borzalmas lármát csapnak benne.

– Honnét tudod, hogy borzalmas? Sose hallottad!

– Tudom: visszaéls a zenével. Ilyet hallgassak? Az embernek még arra sincs ideje, hogy a világ minden igazi, szép zenéjét meghallgassa, nemhogy dzsesszel gyötresse a fülét! – Nagyot sóhajtott.

– Sokszor úgy érzem, az élet közel sem elég hosszú, hogy mindent elvégezhesünk, amit szeretnénk.

– Sose izgasson – nyugtatta meg Annette. – Az öröklét annál hosszabb, már ahogy mondják.

Anyja sértődött, méltóságos, csipkefinom pizskavassá merevedett. A kezében tartott csésze hozzákoccant a tányérkához.

– Ne üsd bele az orrod olyasmibe, amit nem értesz – mondta.

– Miért, te érted?

– Én igen. – Mrs. Perel lesütötte a szemét, és kecsesen, alázattal hajtotta meg a fejét. – Én igen, Annette. Én értem.

– Jó lehet, ha az ember ilyen biztos a dolgában. Mindjárt könyvebb az élete.

– Benned is megvolna ez a biztonság, ha eljárnál a templomba, és... és...

– Ugyan, anya, ne légy már olyan szemérmes. Azt akartad mondani: „Ha Krisztusra bízna magad.”

– Igen. Ezt akartam mondani. Túl nagy kívánság egy anyától, ha azt szeretné, hogy egyetlen lánya az igaz úton járjon? Olyan nagy kívánság?

– Ezt a témát már rég kimerítettük, anya...

– Nem, adós vagy a válasszal, máig sem kaptam még igazi választ!

– Nem. Mert bedugod a füled. Meg se hallod az embert...

– Mert örökké mellébeszélsz. Összehordod azt a sok számárságot a fejlődésről, meg hogy az embriók a fejlődés minden állomásán végigmennek a... az... az anyaméhben. Hogy kopoltyújuk van! Hogy is tud tisztességesen nevelt lány ilyen... Pfuj! Undorító!

– Ez most mellékes. – Annette már bújt a kabátjába. A tapasztalat megtanította, hogy csak minél hamarabb ki a házból, ha anyja valási témába merül. Esténként többnyire el is ment hazulról. – Azzal kezdted, hogy miért járok a dzsesszklubba.

– A kettő összefügg – mondta Mrs. Perel. – A dzsesszklub az istentelenség tanyája.

– Ugyan, anya. Jól tudod, hogy nem orgiázni járunk oda. Zenét hallgatunk, és táncolunk néha egyet.

– Arra a kakofóniára nem lehet táncolni. Ami pedig az orgiázást illeti, ha az ember hihet az újságoknak...

– Dehogy hihet, már hogy hihetne! – szólt közbe Annette. – Az ember az újságban se bízhat, hát még az örökkévalóságban vagy bármi másban. Az életben az az egyetlen bizonyosság, hogy minden bizonytalan.

– Ez is amolyan féltudományos szólam, amit a hozzád hasonló korúaktól hall az ember.

Reménytelen volt az eset. Annette magára rángatta a kabátját, és kezét köszönésre emelte:

– Csókollak! – mondta. – Ateista lányod elvonul a rendes heti orgiára. „Az reegeni Roma beeliekhez” címzett dzsesszklubba. Ki tudja, anyukám édes, minek nézek elébe? Jaj, el ne felejtsek útközben egy kis kábítószert vásárolni!

Becsukta az ajtót, otthagya borzalomtól dermedt anyját, áthaladt az előszobán, elment apja rendelője mellett. Az zárva volt. Tapintatlanság lett volna csak azért zavarni, hogy jó éjszakát kívánjon neki.

Tarkabarka terem, miniatűr vásártér. Absztrakt képek fedik a falakat, félhomályos, vörös lámpák alvadtvér-színűre festik a levegőt. A helyiségben ultramodern csőbútor, üveglapú asztalok, mintha kávéházi kerthelyiség berendezését hozták volna be. A szűk doboгон mikrofon, és amennyi dob csak ráfér. Éppen tart a szünet, a zenészek kényelembe helyezkedve kártyáznak hátul, a teagózós társalgóban, maguk mögött hagyva a vörös világítású vacok alvadtvér-levegőjében még mindig visszhangzó vad muzsikájuk csorba hangfoszlányait. A hátat borzongató jégcsap-klarinetoknak és ugató véreb-szaxofonoknak mosolygós almaképu lányok és zord fiatalemberek fülében, a doboknak pedig sok-sok láb dobogásában továbbgyűrűző visszhangját.

– A primitívséget szeretem a dzsesszben – mondja Jeremy. – A szó szoros értelmében persze nem is zene, és mégis a zene alapja. Alapvető akkordok és ritmusok: ezeken épül a zene. Vagyis ezekből a rögtönzésekből bontakozik ki.

– Persze – helyesel Annette.

– Beszéltem már a legújabb darabomról? – Jeremy zeneszerző. Abból él, hogy gazdag apja hisz benne, és eltartja.

– Még nem – feleli Annette –, de majd beszélsz. – A kedves Jeremyben az a legkedvesebb, hogy sosem veszi észre a gúnyt. Ez a tulajdonsága ugyanakkor bosszantó is.

Mohón hajol előre.

– *Három darab zenekarra, 1962...* ez a címe. Meglehetősen nagy zenekarra írtam, teljes vonóskarra, sok fafúvásra, felcsillanó

ütőhangszerekre, néhol harangjátékra és xilofonra is. Ezek a legfontosabbak. A három darab címe: *Toccata*, *Adagio* és *Etude*. Még csak az eredeti zongorakivonatot nyomtathatom ki, de már meghangszereltem az egész *Toccatát*. Két harsány kisszekund egyszerű ötletére épül, és roppant párás a levegője... a vonósok kitarthatják a hangot, és időnként ezen cikázik át a csengettyűszerű ütőhangszerek csillogó szólama. Amikor a fagottok föl-alá robognak az egész skálán, összevissza, mint riadt sokaság a lépcsőn, a pikolók és a magas hangú vonósok pedig a bíborszínű sötétség fölött hévvel a fedetlen húrokra pattannak, ez, azt hiszem, rendkívül szépen hat majd...

Elhallgat, zavarba jön, hogy dicsekedni látszik, aztán megint hátradől.

– Persze nem mondom, hogy biztosan ilyenre fog sikerülni – szabadkozik.

– Dehogynem – mondja Annette, és komolyan így is gondolja.

– Egyszer hadd játsszam el neked. Nincs zenekarom, de a velejét megéreztetni a zongora is.

– Szívesen – egyezik bele Annette udvariasan. Mások a bélyeggyűjteményüket ígérnek a vendégnek, ez meg a zongorajátékát. A hiba csak ott van, hogy Jeremy csakugyan zongorázni fog. – Megint veszekedtünk anyámmal – vált témát Annette.

A fiú feszeng, mint mindig, ha Annette személyes dolgokról beszél, s ő kénytelen hozzászólni.

– Ugyan! Min kaptatok össze?

– A dzsesszklubokon meg a kereszténységen.

– A kereszténységen? Azt tudom, hogy anyádnak nem tetszik ez a klub, de... hogyhogy a kereszténységen?

– Hát, hogy nem járok templomba, pontosan azon – válaszol a lány. – Szerinte járnom kellene.

– Egyetlen lánya vagy...

– Ebből nem következik, hogy úgy is kell gondolkoznom, mint neki. Attól még nem vagyok az anyám egyszerű tükörképe.

– Azt nyilván nem is kívánja tőled – mondja a fiú.

– Nem? Ha nekem valamiről más a véleményem vagy a meggyőződése, mint az övé, az egymagában azért rossz, mert az övé nem az. Rossz vagyok, mert szeretem a dzsesszt, rossz vagyok, mert nem járok templomba.

– Na persze – válaszolja Jeremy –, amiért valaki nem jár templomba, attól még lehet jó keresztény. Az ember...

– Én nem vagyok az – szól közbe a lány.

– ...imádkozhat a templomon kívül is ugyanolyan jól, mint a templomban. Mondtál valamit?

– Azt, hogy én nem vagyok az.

– Mi nem vagy?

– Nem vagyok keresztény. Ateista vagyok.

A fiú türelmesen mosolyog rá.

– Ebben nyilván tévedsz. Lehet, hogy pillanatnyilag ezt hiszed, de a lelked mélyén...

– ...de a lelkem mélyén ugyanolyan istenfélő keresztény vagyok, mint a többi. Ugyan ne beszélj össze ilyen marhaságokat!

– De csak kell hinnie mindenkinek valamiben – mondja boldogtanul a fiú.

– Én is hiszek. Az ateizmus nem tagadás, hanem szélesebb, tágabb ölelés: pozitív, fejlődik, s ez több, mint amit a kereszténység csinál. Ha hiszel Istenben, hát hiszel. Tovább kutatni csak az okokat kutathatod, hogy miért hiszel. De minek kutatni, ha úgyis hiszel? Én az emberi szellemben hiszek, nem a természetfölöttiben, nem a Szentlélekben, ezáltal rendelkezésemre áll minden, ami emberi, itt van, szabad kutatnom, meg szabad értenem. Önmagamon kezdek. Kipróbálhatom magamat az élet produkálta helyzetekben, meggyőződhetek róla, hogy személyileg az én emberi szellemem megállja-e a helyét.

– És ha nem állja meg? – kérdezi Jeremy.

– Akkor sincs semmi, nincs Isten, hogy hozzá folyamodjak. Az szökés volna tulajdon gyöngeségem előtt.

– De hiszen az élet mögött föltétlenül van valamilyen erő – mondja a fiú.

– Van. Valami van, amit nem értünk. Én abban hiszek, hogy ez a valami mindenestül emberi dolog, része a még egészen föl nem térképezett emberi szervezetnek. És amint ehhez az erőhöz egyszer hozzáférsz, eléred, ami eddig csodának tűnt, hogy emberek gyógyíthatatlan betegségükből fölépülnek. Mert amit nem értünk, amihez nem elég a tudományunk, azt nevezzük csodának. Bizonyos értelemben az is. Az ember csodaműve. Tudod, hatalmas élmény lehet,

ha kimondják rád, hogy gyógyíthatatlan beteg vagy, és te ennek a tudatnak fittyet hányva igenis meggyógyulsz.

– Ezt azért nem szeretném kipróbálni – jegyzi meg a fiú.

– Legyél már egy kicsit tárgyilagosabb! Gondolj úgy rá, mint kísérletre, melynek magad vagy a tárgya! Próbáld tisztázni a titkát annak az erőnek, amelyet a keresztények Istennek hívnak, mert nem tudják, micsoda! Ezt mindig átteheted zenébe. A trombiták tomboló, lobbanó lázát, a tompított dobok halálos dobogását, aztán egyetlen fuvola kristálytisztán felhangzó diadalát. Na, hogy tetszik az ötlet?

– Kérek neked még egy csésze kávé – mondja a fiú mereven.

Utóbb majdnem szótlánul mennek hazafelé, megállnak a kapualj árnyékában. A fiú megcsókolja, neki pedig közben elkalandoznak a gondolatai.

Mit csinálna, ha Jeremy megfogná a mellét? Nem tudja, ilyesmi még sose történt meg vele. Meg se csókolta senki, csak úgy, mint Jeremy, az pedig nem több, mint az ajkak konvencionális találkozása.

Vajon Jeremy szeretné megfogni a mellét? Egészen ki kellene vetköznie hozzá önmagából, hogy képes legyen rá. Talán ha a londoni szimfonikusok fújnak teljes hangerővel a háttérben, akkor jutna ilyesmi az eszébe, az viszont fölverné Annette szüleit és a szomszédokat.

Mit csinálna, ha Jeremy mégis megtenné? Vagy ha másvalaki tenné?

– Jó éjt. El ne felejtsd: megígérted, hogy egyszer eljössz, és meghallgatod az új kompozíciómat.

– Nem felejttem el. Jó éjszakát!

Annette abban reménykedett, hogy az egyetlen lesz zenemen-tes klub is. És ha nincs még, majd alapít egyet ő, csak odakerüljön.

5

Úgy bizony. Ednát elfújta a szél, az érdektelenség hűvös szellője. Még egy kis vita se fűszerezte azt a bárgyú estét, mely a krump-liforgács- és sültalárus előtti búbanatos sorbanállással végződött: csoszogok lassan előre, egyre közelebb a sóval teleszórt, magas kiszolgálóablakhoz és a fűjtató, forró villanysütőhöz.

Előtte a film rettenetes volt. Vadnyugati: lóra termett, hatalmas szirupfiak, akik időnként megsebesülnek, és borostás képű brigantik, akiket a sebesült szirupfi másfél mérföldről lő agyon a hatlövétű forgópisztoly hetedik golyóbisával.

Az árus boltja csupa csempe, mint valami kórház. Tisztán, vakító fehér műtő-színpadként süt ki fénye a külső sötétség fekete fenéjébe. Az ablak előtt egy sálas, dáthás dagi ezt dünnyögi:

– Dőkehal dincsed?

A kötényes tulaj pihenteti egy pillanatra tetovált muszkliját a pultnál, közben megérdeklődik az illetőtől:

– Mit gondol, komám, hol van? A halpiacon?

Azon a filmen bukott le Edna. Hogy lehet képes valaki három halálunalmas órán át ülni, és élvezni azt a vackot? Ez nekem magas. De ő képes volt rá. Előregörnyedt, megközelíthetetlenül, fél kezével az állát támasztva, a másikban egy fagyalttölcsért szorongatva, és tökéletesen beleveszett a préribe. Meg se hallotta, milyen bolondos kommentárt sugdostam időről időre a bal fülébe. Ami az udvarlás vastagját illeti, ragyogó nő volt, szinte egyetlen nagy erogén zóna. De intelligens társalgónak, figyelmes hallgatónak sehova se nevezhetett volna be. Amilyen magától értetődően remekelt a testiek sötét birodalmában, olyan vakon vergődött, amint a szellem varázsos verőfényébe került. Ahogy most észrevettem, humorom milyen haszontalanul döngeti agyának kőkapuját, nagy sajnálattal, egyetlen pillanat alatt eldöntöttem, hogy a test nem minden. Ednának le kell lépnie a színról.

– Mit adjak? – kérdezi a tetovált muszkli.

– Hatért hallal – mondom.

A muszkli eltűnik a sístergő, sercegő sütőben, olajfoltos, de a tudomány iránti megbecsülés jeléül a *The Times* középső oldalából ragasztott zacskót. Rágcsálva lépek ki a sötétbe.

Még az a film se tartott örökké. Utána kijelenttem az előcsarnokban:

– Soha többet.

– Hm?

– Soha többet nem nézek meg olyan filmet, aminek csak némi köze is van a) lóhoz, b) lőfegyverhez és c) lóra termett karikalához.

– Nekem is nagyon tetszett – mondta Edna.

– Vettem észre. – Hangom szárazsága nyomtalanul veszett bele agyának általános aszályába.

– Jövő héten John Wayne jön – mondta. – Csuda nagy lesz. Megismerkedik azzal a kocsmai lánnyal, és ő az új békebíró, a lány pedig a banditák vezérének a nője, de...

– Nem – szoltam közbe.

– ...csak azért lett a nője, mert az megszarolta az apját, aki évekkel azelőtt véletlenül megölte a legjobb barátját...

– Nem – mondtam.

– ...és attól fél, hogy a lánya szenvedni fog, ha kiderül...

– Nem! – ismételtam.

– ...és John Wayne ingadozik a szerelem és a kötelesség közt. Láttam az előzetest. Megnézzük?

– Nem, nem és nem!

– Miért nem?

– Ha látni akarsz ilyen agylágyító, elmét rohasztó hülyeséget, menj magad. Vagy másvalakivel.

– Úgy is lesz! – Riadt és fennkölt lett egyszerre, pedig az nem könnyű dolog.

– Adhatok néhány jó címet. A legtöbb barátom szívesen eltölt veled egy-két éjszakát.

– Gyűlöllek! – biggyesztette el az ajkát.

– Akkor eltávolítottam a közeledből gyűlöleted okát és tárgyát – mondtam, eltávolítván gyűlölete okát és tárgyát, s otthagyván őt bőgni a mozi neontorkában. Ahogy ismerem, még most is ott van.

Ledobom a krumplis-halas zacskót a hideg városra, és megyek haza. Otthon látom, hogy anyám az asztalnál bámul apámra, apám meg anyámra. Mintha még sose látták volna egymást. Harold, fél vállal a falat támogatva, lábát nézi. Itt valami baj van. A televízió is néma. Még az ajtót se hallják meg, mikor berontok.

– Mi ez a tragédia? – kedélyeskedem. – Rómeó és Júlia meghalt?

Harold abbahagyja a fal támogatását. A fal nem omlik össze. Bátyám átnyújt nekem egy darab papírost, valami levelet, és vállamra teszi a kezét. Megragadja a vállam. Ujja meglepően erős, keze súlyos.

– Kilakoltatnak bennünket – szólal meg. – Kirúgnak innét.

Anyám szótlánul elsírja magát.

– Most mit csinálunk? – kérdezi az abrosztól, de az abrosz nem válaszol. Apám gyámoltalanul vállat von. Harolddal egymásra nézünk, aztán szüleinkre, aztán megint egymásra.

– Olvasd a levelet – figyelmeztet.

A levél beszél a nyomornegyedek megszüntetéséről, az egységes városstervezés sürgető szükségéről és az érintett lakosság elhelyezési körzeteiről. Csak emberekről nem beszél. Pedig a miénk ez a mocsoknegyed, amelyet úgy akarnak lesöpörni innét, mint rég elfelejtett étkezések csúf maradványát az asztalról. Bennünket fognak áttelepíteni a város túlsó végén egy új negyedbe.

– Nem akarok ott lakni – siránkozik anyám.

– Messze van a munkámtól – dörmögi apám. – Egy vagyomba kerül a busz.

– Nem rúghatják ki csak úgy az embert! – dörmög Harold. – Az az idő elmúlt!

– Nem rúgnak ki – mondom. – Áttelepítenek.

– De meg se kérdeznak! – méltatlankodik. – Szavunk sincs! Így nem lehet!

– A levél szerint – mondom – az új lakótelep jobb, tisztább, kevésbé zajos. Még kert is van a házhoz.

– Tartsák meg a kertjüket! – sír anyám. – Én itt akarok maradni! Itt magunk közt vagyunk. Nekem nem kell olyan utca, ahol mindenféle vadidegen Mr. és Mrs. Ezmegez a szomszédom!

– Itt tennünk kell valamit – szól Harold.

– Nincs mit – állapítja meg apám. – Hivatallal hogy szálljon szembe az ember? Annak nincs arca, ahogy a folyónak sincs, és gátat vetni is egyformán nehéz nekik!

Harold egyik faragása ott áll a televízión, a zöld rojtos lámpa mellett, mely nem ég, és nem is fog égni soha. A kezembe veszem. A fényezése finom, meleg színű, a fa erős, és él, akár a kéz, mely formálta. Akár a bátyám keze. Még érzem a fogását a vállamon. A faragást visszateszem a televízióra, és nézem. Faréten legelő téhen. Faréten fatakarmányt kérődzik.

– Már tudom, mit csinállok – szólalok meg. – Írok egy cikket, megmutatom benne, mi folyik ebben a városban, és odaadom a szerkesztőmnak, hogy jelentesse meg a *Clarion*ban.

– Én pedig elmegyek a polgármesteri hivatal vezetőjéhez – mondja Harold. – Egyenest hozzá, személyesen.

Bátyámban, lám, rejtett mélységek vannak. Kezdem kívánni: bár ismerném egy kicsit jobban őt.

A szerkesztőmet John Ulysses Smithnek hívták. Csakugyan. És mindig szivar lógott a szájában, mert kamaszkorában azt olvasta valahol, hogy a lapszerkesztők mindig szivaroznak. Azt hitte, biztonságot, tekintélyt kap tőle. Pedig csak bronchitist kapott. Nála kevésbé nyugodt ember nem is létezett, amióta a világ világ. Minden héten haldoklott, mikor a lap nyomdába került. Szüntelenül attól rettegett, hogy egy szép nap az egész város abbahagyja a *Clarion* vásárlását, és ő állás nélkül marad. Fúziók és lapátvételi ajánlatok lidércnyomása kísértette éjszakáit, és kergette el felesége álmát. Mindenkinek ő akarta elvégezni a munkáját, persze a magáét is. Szerkesztősége tagjainak értelmi szintjét fejlődésükben visszamaradt naposcsibékével tartotta egyenlőnek. Versem közlése volt egyetlen valamirevaló ténykedése, amióta csak elkövette a társadalom ellen azt a merényletet, hogy előkaszálódott az anyja méhéből. Szerencsére anyja belehalt a szülésbe, és sose látta meg, mi lett férje fércművéből. A férj, úgy hírllett, tengernek ment fia második születése napján. Mindezt eddig is tudtam, de most meg kellett ismernem a szerkesztők emez ékkövének egy eddig rejtve maradt oldalát is. Azt, hogy gyáva.

– Képtelenség kinyomtatni – mondta, ujjával végigkövetvén a kézirat sorait.

– Miért? – kérdeztem.

Szivarra gyújtott, és gonosz füstfelleget fújt a fejem köré.

– Fiam – mondta –, én negyven éve dolgozom újságnál, már ismerem a dörgést. Ez nem megy.

– Mi baj veled?

– Támadja a tanácsot.

– A tanács rászolgál a támadásra.

– Ugyan, ugyan. Nekik ez a dolguk. És azt maga se tagadhatja, hogy a városunkra ráfér egy kis áttervezés.

– Mért nem azt írják, hogy „kérjük”, vagy „ha nincs ellene kifogása”? Mért nem magyarázzák meg, mi történik? Egyszerűen bedobtak egy darab papírt az ember postaládájába, és abból

tudjuk meg, hogy gyökerestül kiszakítanak az otthoni földből! Ehhez nincs joguk!

– Minden emberi intézkedésnél ér valakit igazságtalanság – mondta. – Például ha magának... de csak magának... adnék hetente egy extra ötöst, a szerkesztőség többi tagja igazságtalannak kiáltana ki, már amennyire egyáltalán képesek maguk körül valamit is észrevenni.

Újra meggyújtotta a szivarját. Sose tudott nyitjára jönni a sajátos művészetnek, hogyan égethetné egyfolytában végig.

– Csakugyan ad még egy ötöst hetenként? – kérdeztem.

– Nem.

– Gondoltam.

– De az újság jövőjét se vagyok hajlandó kockára tenni.

– Ezt hogy érti?

– Mindjárt megmagyarázom. – Mutatóujját minden ízében megfeszítve és magasba emelve Humphrey Bogart mozdulatát utánozta. – A tanács legtöbb tagja kereskedő, és a *Clarion*ban hirdet. Így van?

– Az újság kötelessége, hogy független legyen – mondtam. Ez hülyén hangzott, még én magam is annak éreztem. Megköszörültem a torkom.

– Szép, ha valakinek ideáljai vannak – mondta –, fiatal korban szép. Az eszmény olyan, mint kölyökháj a kutyán.

– A sajtó legyen szabad...

– Szabadság nincs. Se függetlenség. Sem a sajtónál, sem másutt, mindannyiunk pórázát az tartja, aki a számlát fizeti. Mindentől fügünk, ami csak összehozza a keresetünket. Ez az élet vastörvénye, fiam, és magamfajta elfoglalt embernek igazán nincs időm rá, hogy magához hasonló fiatal naplopóknak magyarázgassam, mit jelent az élet. De egyet véssen jól, nagyon jól az eszébe! Újságnak eszmény: fölösleges luxus. A végén olyan talál lenni tőle a vérkeringése, mint a hulláé.

Visszavettem tőle a kéziratomat, és faképnél hagytam, hadd szopja tovább a szivarját.

– Voltam a polgármesteri hivatal vezetőjénél – közölte Harold.

– Na és... széna, szalma? – kérdezte apám.

– Segít? – reménykedett anyám.

– Nem. Pedig szépen végighallgatott. Udvarias volt, nagyon. De azt mondta, nem tehet semmit. Egy kicsit bizonytalanak látszott. Talán nem tudom elég jól kifejezni magam.

– Voltál a szerkesztődnél? – kérdezte apám.

– Olyan sztorit írtam, hogy a szobor is könnyekre fakad tőle – mondtam. – De neki nem kell. Átvittem egy másik lapnak, de mind egy húron pendül.

– Most mi lesz? – kérdezte anyám.

Senki se felelt. Erre nem volt mit mondani. A kis, barnára mázolt konyha megtelt az emlékezés csöndjével. Aztán anyám maga válaszolt magának:

– Talán nem is lesz olyan rossz azon az új lakótelepen.

– Persze – mondta apám. – Bent van a kló a házban.

– Sok anyányi pipit láttam arrafelé – jegyeztem meg. – Már megsemléltem őket.

– Majd segíték én is megkopasztani egyet-kettőt – vigyorgott Harold. Én visszavigyorogtam rá.

– Helyes – mondta apám kedvesen.

– Ott is együtt maradunk, ugye? – kérdezte anyám. – El nem szakíthatnak bennünket egymástól!

– Persze hogy nem – mondta apám. – És csak ez a fontos. Egy család maradunk, ha a tanács a feje tetejére áll is!

Zörgött a levelesláda, s egy barna boríték esett ki belőle a kopott szőnyegre. Harold odament, lehajolt, fölvette, megnézte.

– A várostól jött – mondta.

– Nyisd ki, fiú – biztatta apám. – Nyisd ki.

Harold felszakította a borítékot, elolvasta a levelet, aztán táncra perdült, és ezt kiabálta:

– Nem mi vagyunk azok! Nem mi vagyunk azok!

– Mik nem mi vagyunk, az isten szerelmére?

– Nem minket rúgnak ki! – lelkesedett. – Nem jó Pritchardéknak küldték a kilakoltatási papírt. Összekeverték!

– A keservit neki! – szólt apám szelíden. – Hú, a keserves mindenségít! Az az ostoba, szarházi banda...

– Nincs joguk összekeverni az embert! – sipította anyám.

– Majd én megmutatom neked, de meg én! – morogta Harold. Kiforgatta az egyik zsebét, toll került elő belőle. Aztán addig kutatott az asztalfiókban, míg íróblokkra nem talált benne.

– Mit akarsz? – kérdeztem.

– Írok a városnak! – tüzeskedett. – Miért? Mit gondoltál, mit csinállok? Fürödni készülök?!

– Jól teszed – helyeselt apám. – Mondd csak meg nekik jól a magadét! Ne lökdössék ide-oda az embert, ahogy épp az eszközbe jut! Az én házam az én váram!

– Mit riogatnak? – méltatlankodott anyám. – És ha gyereket várok?

– Mire való az egész? – szólaltam meg. – Küldik rá a szabvány bocsánatkérő levelet, ha egyáltalán csinálnak valamit. – De nem hallgatott rám senki. Acsarkodtak, mint a kutyák, mikor éppen ráébrednek, hogy hiába minden, nincs több fa a földkerekségen.

– Megírtam, vegyék tudomásul, hogy nem vagyunk mi csorda...

– Úgy van! És ha nem tudnak kavarodás nélkül megcsinálni valamit...

– Ha mi a villany díját a gázosoknak küldjük, bezzeg mindjárt fenyegetőznek...

– Azért, mert ők városi tisztviselők...

– Mi választottuk meg őket, vagy mi a fene! A mi alkalmazotaink...

– Ha már úgyis benne vagy, megírhatod, hogy erre a házra is ráfér már egy kis reparatúra. A falat ki kell hézagolni...

– Ide se dugják az orrukat évek óta, csak a bért tudják beszélni...

– Lyukas a budi teteje...

– Trágyadomb az egész...

– Miért nem kaphatunk mi új házat? Kérdezd meg, mért nem mi kapunk új házat...

Harold megnyálazta a borítékot.

– Úgy írtam alá: „Teljes felháborodással”

Öklével nagyot csapott a borítékra, hogy leragadjon.

Néztem a fatehenet a televízión. Most tűnt csak fel, hogy nem egyforma hosszú a lába, meg hogy a fülét is rosszul faragta ki.

És a gondos Harold: elfelejtette a tőgyét! Ez nem is tehén. Csak szeretne olyan lenni, mint valami állat.

– Féleszű vagy – mondtam a bátyámnak. – Az is maradsz, mindig.

6

– Igazán segíthetnél – mondta Mrs. Perel a lányának. – Jó ügyről van szó. A nyomorékok otthonának kézimunkáiról.

– Engem nem érdekel a nyomorékok kézimunkája – felelte Annette. – Semmilyen kézimunka.

– Nem arról van szó – magyarázta Mrs. Perel. – Gondold el, mennyi a vesződésük szegényeknek minden egyes darabon. Számítanak ránk, hogy kiárusítjuk az egész bazárt. És az elnöknő arra kért, szóljak neked, hogy azt a sátrat te lásd el. Olyan fontos, és olyan nagy a szükség komoly, felelős segítségre!

– Nem – tartott ki Annette.

– De miért nem, az isten szerelmére?

– Ugyan, anya! Egyszerűen nem való, hogy ateista vegyen részt efféle egyházi akcióban!

– Csacsiság! – Mrs. Perel úgy horkantott fel, mint valami lóarisztokrata. – Üres kifogás, ezt hallom, valahányszor csak kérek tőled valamit! Úgy vagy te ateista, mint én! Képtelenség!

– Mért volna képtelenség?

– Mert tisztességes nevelést kaptál. Azért.

– Attól nyugodtan lehetek, és az is vagyok – mondta Annette.

– Nem tagadhatom el a meggyőződésemet. Tudom, hogy ateista vagyok. Tagadom Istent mindenestül.

– Amit tagadsz, arról elismered, hogy létezik. – Az utóbbi megjegyzést Perel doktor tette, Annette apja. Észrevétlenül lépett be a szobába.

– Ezt hogy érted?

– Ahogy mondom. – Pipára gyújtott, aztán elégedetten fújta ki a füstöt. – Amit tagadsz, arról elismered, hogy létezik. Ha valaki panasolja, hogy lumbágója van, és nem találok nála semmit, nem tagadom a lumbágóját, hanem megmondom neki, hogy nincs

lumbágója. De ha van lumbágója, akkor tagadhatom. Persze eszem ágában sem lesz igazán tagadni, de elvben megtehetném.

– Ez csak játék a szavakkal, nem? – kérdezte Annette.

– Inkább játék a tiéd: eszmékkal, amelyekhez fiatal vagy még, hogy megérthesd őket. Maradj a tanulmányaidnál, kislányom, és hagyd a metafizikát inkább öregkorodra.

– Na, ugye – diadalmaskodott Mrs. Perel. – Tudtam én, hogy nem lehetsz ateista.

– De az vagyok – mondta Annette. – Én tudom, hogy az vagyok, és nekem más nem számít.

– Nyolc éve – szólalt meg Perel doktor –, nyolc éve cserkészlány voltál. Tavaly elítéltél mindenféle politikust, mert gazemberek, és megfogadtad, hogy sosem fogsz szavazni, semmilyen választáson. Idén ateista vagy. Jövőre mi leszel: Zen-buddhista? Nem látta valaki a *Lancetomat*? – Megtalálta az orvosi lapot egy fotel párnája alatt, és visszatért a rendelőjébe, az egyetlen helyre a házba, ahol szerinte jóízűen olvashat az ember.

Mrs. Perel esdekelve nézett a lányára.

– Ugye jössz? – kérdezte.

– Nem – mondta Annette. – Ne is beszéljünk többet róla.

Az Egyház Leányainak szokott évi bazarja meleg, száraz napra esett, és jól sikerült. A nagy napról és a bazárból csak egy hiányzott: Mrs. Perel. Azon a napfényes, tevékeny reggelen ő fejfájásra ébredt, s a fájdalom oly makacsul kínoztta, hogy visszavonult egész napra lefüggönyözött szobájába, ott ápolgatta fejét és szegényét, hogy lánya ateista, s az év egyetlen, röpke délutánján sem hajlandó segíteni neki, egyetlenegyszer, mikor az a sok nyomorék mind úgy számít rá, Mrs. Perelre. Vajon ezek után hogy kerüljön majd az elnöknő szeme elé? Így inkább begubózott a fejfájásba, és kívülrekesztette a napot.

Délután megszólalt a telefon, Annette vette föl a kagylót. Az Egyház beszélt. Ezt mondta:

– Ó, a kis Annette? Anyukát kérjük. Vagy eljött már?

– Megint a fejével kínlódik – mondta Annette. – Fekszik, nagyon szenved.

– Jaj, de szörnyű – sajnálkozott az Egyház. – Pedig úgy készült a mi kis bazárunkra! És olyan nagy segítségünk ő minékünk! Adja át neki szívünkéből küldött jókívánságunkat.

– Köszönöm – mondta Annette, és már éppen le akarta tenni a kagylót, mikor az Egyház hangja megakasztotta a kezét.

– Mondja csak, kedves kis Annette, most, hogy az édesanyja nem jöhet, nem tudna ránk áldozni néhány órácskát?

– Sajnos, nem.

– Pedig nagyon hálások volnánk érte.

– Lehetetlen – válaszolt Annette –, tekintve, hogy én ateista vagyok, emiatt.

– Maga? – kérdezte az Egyház. – Ateista?

– Igen – felelte Annette.

– Nem baj, kedvesem – mondta az Egyház. – Majd kinövi. Ezen egyszer a legtöbb fiatal átmegy. Hozzátartozik a serdülőkorhoz...

– Mint a pattanások.

– Tulajdonképpen jól is van így. Annál jobb keresztény lesz az ember később. Hát adja át szívélyes üdvözlötünket az édesanyjának. Reméljük, hamarosan jobban lesz. Milyen kár, mennyire készült pedig rá szegény. Isten áldja, Annette. Azért ne búsuljon.

Annette elköszönt, és óvatosan a helyére tette a kagylót.

Két nappal utóbb a meggyógyult Mrs. Perel egy csokor virágot kapott.

– Az egyháztól jött – mondta Annette.

– Milyen kedves tőlük.

– És milyen megbocsátók – tette hozzá Annette. – Szemmel látóhatólag nem az anyán kéri számon a leány bűnét.

– Hogyhogy?

– A múltkor megmondtam nekik telefonon, hogy ateista vagyok.

– Annette! Hogy tehetél ilyet! Mit szólnak majd, ha odamegyek?!

– Nem féltelek, anya. Nagy lesz a részvét. Ezt ők valamilyen sajátos gyerekbetegségnek tartják. „Hogy van a kedves kislánya? – kérdezik majd. – Nem segíthetünk valamiben? Nem mutathatnánk meg neki az igaz utat?” Az öreg pap majd lebiggyeszti bölcs ajkát, és azt mondja: „Ugyan, Mrs. Perel, vajon miféle keserű csalódás érte Annette-et, hogy ilyen cinikussá vált?” Mintha valami keserű csalódás kellene ahhoz, hogy az ember elvesse Istent! Jaj, hogy mennyivel jobban tisztelném az egyházat, ha nem volna olyan vak és önelégült!

– Elég legyen! – szólt rá Mrs. Perel határozottan.

Egy kártya is jött a csokorral. Biztosította a címzettet az egyház részvétéről, és remélte, hogy hamarosan ismét egészséges lesz az illető úr vagy hölgy. Az „úr” szót kihúzták. Szép, kurzív betűkkel nyomtatták a kártyát, az egyház számára en gros, a mennyiségre tekintettel mérsékelt áron.

Szülei sokáig várták, hogy Annette kigyógyul majd az ateizmusból. Nem sokat beszéltek róla, de Annette is tudta, hogy számítnak rá. Vasárnap otthon hagyták, mikor ők a templomba mentek, de hazajövet Mrs. Perel hangosan lelkesedett, milyen jó és érdekes volt a prédikáció, és férje is közbe-közbemordult egyet a pipája mellől.

Annette tudta, hogy mindig ateista marad, szülei tudták, hogy nem, és ő tudta rosszul, a szülei jól. De az okot, mely exateistává tette, hármójuk közül egy se várta volna, nem is örültek neki.

7

Az csak természetes, hogy Harold a templomban ismerte meg Gladyst. Hat istentiszteleten és hét úrvacsorán át szóltanul szemeztek egymással, félszegen, mint két felhő kánikulában az égen. És ez a néma imádat így tart örökké, ha valami háborodott, házasságszerző hajlamú, kotnyeles nőszemély hóbortos fejébe nem veszi, hogy összeismerteti őket. Csak ennyi kellett. Mint több rakomány téglá, úgy zuhantak alá a szerelem vagy mi az ördög szerelmes Nagy Szakadékába. Három hónapon belül megismerkedett a két család, gyanakvóan méregették egymást, és próbacsatározásokra vonultak fel. Egy újabb hónap múlva Gladys bal karjának egyharmadán gyémántok szikráztak, és ezt követőleg két hónappal már ki volt tűzve a dátum, megállapodtak a pappal, megrendelték az ünnepi lakomát, fölkérték, fölheccelték és föl-fölvonultatták a nyoszolyólányokat: mindannyian kövekként süllyedtek tehát a lakodalmom bukás-betyáros-bankettos tavába, melybe, úgy hírlík, belefűl egyszer minden férfi, ki előbb, ki később. De mindeddig azt hittük, Harold jobb úszónak bizonyul a legtöbbszörénél. Gladys két húga, Goon és Gawky lett a két nyoszolyólány, és mint a vőlegény boldogtalan öccse, jobb híján én a násznagy.

Elérkezett az esküvő reggele, és nálunk az egész ház lángokban álló állatkertként őrjögött. Anyám már reggel ötkor fent volt; attól kezdve egyfolytában aggódott, hogy elkésünk. Percenként kúszott föl a lépcsőn riadt hangja:

– Bruce! Apjuk! Ki az ágyból, ebadta lustái! Elkéstek! Harold, szívem, kész a reggelid!

Ezután az öregemre jött rá a sürgölődés. Hangja ízesen bukdácsolt le a lépcsőn, összekeveredve anyáméval:

– Hova a fenébe dugtátok azt a dög dísz inggombomat?!

Harold volt a következő szám. Lábra kelt álmoként szivárgott le a lépcsőn, szétfoszlott a szülői hangzavar szilánkjai közt, odább ismét materializálódott, átlebegett a konyhába, ott gondosan megborotválkozott, majd pedig fogat mosott: egymás után háromszor.

Ekképp immár egyedül csak a násznagy maradt ágyban: kényelmesen szundikált egy vörös paplanbarlang ölén. Ám nem sokáig. Anyám fölkapaszkodott a lépcsőn, ott lihegett, fújtatott fölfelé közvetlenül tulajdon csikorgó hangja sarkában:

– Majd én fölébresztem! Lelket rázok én bele mindjárt! Bruce! Ki az ágyból! Ugorj!

Keze alázdúlt, és szétdúlta a piros barlangomat.

– Kifelé!

– Mmmmm... rengeteg még az időnk...

– Nem igaz! Már hogy volna rengeteg?! Különben is kihűl a reggelid, még mindig nem hozták meg a gomblyukba való virágokat, és négy-öt óra múlva itt a taxi! Na, kelj már föl! Remélem, Milly nénéd nem azt a ronda, rozsdavörös ruháját veszi föl megint, amit már legalább három éve látunk egyfolytában rajta! – Ezzel lerobajlott az állatkertesített földszinti szobába, én meg fölkeltem, és nagyot ásítottam.

Kiraktam legjobb cuccomat az ágyra, úgy gyönyörködtem bennük. Sötétszürke ruha, csíkos fehér ing és galambszürke, keskeny nyakkendő. Gyöngyház mandzsettagomb. Új, fekete selyemzokni. Amilyet csak a felső tízezer hord. Kár is tulajdonképp Harold esküvőjére. A ruházkodás efféle remekeit az ember csak fecserli azokra a bumfordiakra, akik ott ma összeröffenek. Nem is szólva arról, hogy a szegény násznagy kénytelen lesz megcsókolni a nyoszolyólányokat. Mondhatom, fene nagy gyönyörűségnek nézek én elébe!

Goon és Gawky nem tagadhatja le, hogy Gladys húga; csupa fog és gurigaszem mind a kettő!

Lementem a lépcsőn, beléptem a dühöngőbe. Tébolyult hangok kerestek menedéket riadt fülemben:

– Harold, szívem! Kivasaltam a nyakkendődet! Ott van a kredencen, a könyv alatt!

– Köszönöm, drága vagy!

– Drukkolsz, fiam?

– Egy kicsit, papa.

– Sebaj! Hamar túlesel rajta! Tudod, az egész nem tart soká!

– Remélem, itt lesznek idejére azzal a gomblyukba való virággal!

Érzem, hogy lesz valami nagy galiba!

– Hol a fekete cipőkrém?

– Ahol máskor: a kád alatt! Hacsak nincs éppen valakinél!

– Remélem, időben megérkezik a menyasszony! Mit gondolsz, Harold fiam?

– Mit beszélsz neki ilyeneket?! Persze hogy jókor ott lesz! Gladys derék lány! Mit gondolsz, ne ugorjak le a szövetkezetbe, hogy megnézzem, megcsináltak-e rendesen mindent?

– Értetek azok a maguk dolgához! Nem az első lakodalmat rendezik!

– Sem az első halotti tort! Már ahogy a levelükben ajánlkoztak: nászslakomák, halotti torok!

– A fene a jódolgukat!

Nem is gondolta volna az ember, hogy mindössze hárman csapnak akkora zajt. Én megálltam az ajtóban, onnét kiabáltam:

– Nem is olyan nagy különbség, mi?

– Micsoda? – kérdezte apám. – Milyen különbség?

– A lakodalom meg a halotti tor közt. Körülbelül egy ár. És valami szegény fickó vesz rajta: itt is, ott is.

– Á! Éljen! – hajolt meg előttem Harold. – Isten hozta a cinikus agglegényt! Örvendünk, hogy végül mégiscsak méltóztattál kitüntetni bennünket nagybecsű megjelenéseddel! Gondolod, hogy lehetséges lesz még időre elkészülnöd?

– Hervadt a humorod, bátyuskám – mondtam neki. – Arra a kis templomi hercehurcára még nemigen leszek készen ugyan, de utána, a potya eszem-izomnál számíthattok rám.

PETER MARSHALL

Tombol a hold

A jó házból való úrilány és az írói ambíciókat dédelgető melósfiú jó eséllyel soha nem találkozott volna egymással, ha ugyanaz a váratlan tragédia nem törí szilánkokra álmaikat. Párhuzamos pályán futó életük kicsivel a végtelen előtt, egy intézetben keresztezi egymását.

Bruce és Anette egymásba szeretnek, és mindenkivel dacolva eljegyzik egymást – a tolószékben...

Szerelmükkel nem csupán felrúgnak minden társadalmi konvenciót, hanem harcot indítanak az élet teljességéhez való jogukért is. Harcuk dühödt, indulatos és elkeseredett. Nem csupán egy fiatalkori lázadás története, hanem mélységesen emberi hitvallás a másság elfogadásáért.

Varázslatos írás:

*a megrázó tragédiát ujjongó vidámság szövö át,
összhatása felemelően katartikus.*

2 999 Ft

ISBN 978 963 9708 41 9

9 789639 708419

Vörös pöttyös könyvek

érdekesnőknek – pont noked

megérint, felemel